

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Veera-Selina Lajoma

Ammattilaulajan työllistymisprofiilit ja kompetenssien huomiointi kahden musiikkikorkeakoulun opetussuunnitelmissa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Muusikko (AMK)

Musiikin tutkinto

Opinnäytetyö

20.11.2020

Tekijä Otsikko	Veera-Selina Lajoma Ammattilaulajan työllistymisprofiilit ja niiden kompetenssien huomioiminen kahden musiikkikorkeakoulun opetussuunnitelmissa
Sivumäärä Aika	35 sivua 20.11.2020
Tutkinto	Metropolia Kulttuuriala
Tutkinto-ohjelma	Muusikko
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikin esittäminen
Ohjaaja Arviointi	Lehtori, MuT Susanna Mesiä Lehtori, MuM Jukka Väisänen
<p>Tässä opinnäytetyössä tavoitteenani oli selvittää, minkälaisiin erilaisiin työtehtäviin ammattilaulaja voi työllistyä, sekä peilata eri työllistymisprofiilien kompetensseja kahden musiikin ammattikorkeakoulun, Metropolian muusikon tutkinnon musiikin esittämisen pääaineen ja alankomaisen Haarlem Conservatoriumin, opetussuunnitelmiin. Valitsin nämä kaksi korkeakoulua, koska vietin lukukauden vaihto-oppilaana Haarlem Conservatoriumissa vuosina 2019-2020.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jossa keskeisenä tiedonhankintatapana oli haastattelut. Jaoin ammattilaulajan työllistymismahdollisuudet kuuteen työllistymisprofiiliin, ja haastattelin jokaisen työllistymisprofiilin asiantuntijoita. Nämä työllistymisprofiilit olivat artisti, taustalaulaja, musikaaliartisti, freelancer-solisti, musiikintekijä ja ääninäyttelijä. Valitsin haastateltavat omista musiikkialan verkostoistani. Näiden haastatteluiden avulla selvitin, minkälaisia kompetensseja eri työllistymisprofiileissa vaaditaan. Tutkin Metropolian muusikon tutkinnon musiikin esittämisen pääaineen opetussuunnitelmaa sekä Haarlem Conservatoriumin opetussuunnitelmaa, ja peilasin asiantuntijahaastatteluiden tuloksia näihin opetussuunnitelmiin. Tavoitteenani oli selvittää, kuinka hyvin opetussuunnitelmat vastaavat laulajan työllistymisprofiileiden vaatimuksia.</p> <p>Tutkimuksessani selvisi, että opetussuunnitelmat onnistuivat ottamaan huomioon työelämän kompetensseja vaihtelevasti. Metropolian ja Haarlem Conservatoriumin opetuksessa oli paljon eroja, ja niissä käytettiin erilaisia opetusmetodeja. Näiden koulutusten opetussuunnitelmat vastasivat eri työllistymisprofiileiden kompetensseihin.</p>	
Avainsanat	Laulaja, työelämä, musiikkiammattikorkeakoulu, opetussuunnitelmat

Author Title	Veera-Selina Lajoma Professional Singer's Employment Profiles – Comparison of Competencies in the Curriculums of Two Bachelor's Degree Programmes
Number of Pages Date	35 pages 20 November 2020
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Music
Specialisation Option	Music Performance, Voice
Supervisor	Susanna Mesiä, DMus
<p>The goal of this thesis was to gain a broad overview of the professional singer's work field and its required competencies and challenges.</p> <p>The thesis was carried out as a qualitative research. On the basis of my own experiences I constructed six different employment profiles for a professional vocalist: solo artist, background singer, musical performer, freelance vocalist, songwriter and a voice-over actor.</p> <p>I selected twelve music industry professionals to represent each employment profile and interviewed them. My aim was to find out what kind of competencies these different employment profiles require today. I chose these experts from my own music industry network.</p> <p>After the interviews, I examined the curriculums of the Bachelor's degree programmes in Vocal performance at the Metropolia University of Applied Sciences in Helsinki and the Haarlem Conservatory in the Netherlands. I wanted to find out how if the curriculums are designed to provide voice students with these particular competencies. I chose these two schools, because I spent a semester in Haarlem as an exchange student during the academic year 2019-2020.</p> <p>I discovered that the curriculums of these schools are very different from each other and they use different teaching methods. Therefore, these two curriculums are prepare the students for different employment profiles. Metropolia emphasizes the competencies needed by a freelance vocalist whereas the programme at the Haarlem Conservatory is primarily designed for solo artists and songwriters.</p> <p>This thesis might be beneficial for voice students in their career development and it could help vocal performance programmes in curriculum design.</p>	
Keywords	Vocalist, employment profile, curriculum, Bachelor's degree

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ammattikorkeakoulun tehtävä ja opetussuunnitelmat	2
2.1	Esittämisen pääaineen opetussuunnitelma vuonna 2016 ja vuonna 2020 aloittaneille	3
2.2	Laulu instrumenttina	6
2.3	Conservatorium Haarlemin opetussuunnitelma	8
3	Opinnäytetyön toteutus	9
3.1	Käytetyt menetelmät	9
3.2	Työn tavoitteet ja tutkimuskysymykset	11
3.3	Esittämisen pääaine ja laulu pääinstrumenttina kirjallisuudessa	11
4	Laulajan työllistymismahdollisuudet ja työelämän vaatimukset	13
4.1	Artisti / taiteilija	13
4.2	Taustalaulaja	15
4.3	Musikaalilaulaja tai teatterimuusikko	17
4.4	Freelancer-solisti	19
4.5	Musiikintekijä	21
4.6	Ääninäyttelijä	23
4.7	Haastateltavien mainitsemien kompetenssien ja opetussuunnitelmien vertailua	24
5	Pohdinta	28
	Lähteet	35

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tutkin ammattilaulajan työllistymismahdollisuuksia ja työkenttää vuonna 2020. Opintojeni loppupuolella mielessäni heräsi kysymys: mihin työhön minä valmistun? Tämä henkilökohtainen ajatus herätti kiinnostuksen tutkia omia työllistymismahdollisuuksiani laajemmin ja kirjoittaa aiheesta opinnäytetyö.

Vietin lukukauden Hollannissa vaihto-oppilaana 2019-2020 ja sain toisen, täysin erilaisen näkökulman musiikinopiskeluun. Conservatorium Haarlemissa opetus oli monella tapaa erilaista. Minulle henkilökohtaisesti vaihtolukukausi oli urani kannalta käänteentekevä. Merkittävin huomioni oli, että Haarlem Conservatorium selkeästi kouluttaa kaikista muusikoista artisteja. Opiskelijoiden tuli opintojen alusta alkaen pohtia omaa artistidentiteettiään laajasti. Varsinkin laulajien kohdalla opinnoissa korostui erityisesti oman originaali musiikin tekeminen, oman brändin kehittäminen ja sen markkinointi. Tämä ilmeni melkein poikkeuksetta kaikilla kursseilla, vahvimmin yhtyeopinnoissa, oman instrumentin opinnoissa sekä yrittäjyysopinnoissa. Oman henkilökohtaisen kokemukseni mukaan Haarlem Conservatoriumin laulajien koulutusta voisi kutsua artistikoulutukseksi ja Metropolian musiikin esittämisen koulutusta muusikon koulutukseksi.

Viimeisien kahden vuosikymmenen aikana ammattilaulajan työkenttä on muuttunut paljon. Radikaalein muutos on taustalaulajien käytön vähentyminen. Harvat suomalaiset eturivin artistit käyttävät enää taustalaulajia. Osa syy tähän on varmasti se, että taustalaulajat ovat korvattavissa esimerkiksi taustanauhoilla. Oman kokemukseni mukaan myös cover-musiikkia esittävien laulajien palkkaus esimerkiksi baareihin on vähentynyt. Bilekeikkailu tapahtuu lähinnä yksityistilaisuuksissa. Helsingissä on vain muutama yökerho, joissa on bilebändi soittamassa joka viikonloppu. Tämä voi johtua ainakin osaksi siitä, että baarien on halvempaa palkata esimerkiksi DJ. Muusikon ammatti on entistäkin monimuotoisempi ja työllistyminen laajempaa. Muusikko saattaa nykypäivänä työllistää itsensä soittamisen lisäksi monella muullakin tavalla: opettajana, musiikintekijänä, konsulttina, tapahtumatuottajana.

Tätä opinnäytetyötä varten olen oman harkintani ja kirjallisuuden avulla jakanut ammattilaulajan työkentän kuuteen työllistymisprofiiliin: artisti, taustalaulaja, musikaalilaulaja, freelancer-solisti, musiikintekijä ja äänityöläinen. Haastattelin asiantuntijoita jokaisesta työprofiilista, ja selvitin näiden asiantuntijahaastatteluiden avulla minkälaisia vaatimuksia ja haasteita kuhunkin työllistymisprofiiliin kuuluu. Peilaan opinnäytetyössäni näitä

työelämän vaatimuksia ja haasteita Metropolia ammattikorkeakoulun musiikin esittämisen tutkinnon ja vaihto-opiskelukouluni, alankomaalaisen Haarlem Conservatoriumin opetussuunnitelmiin.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää mihin erilaisiin työtehtäviin ammattilaulajan on mahdollista työllistyä ja miten nämä työllistymismahdollisuudet otetaan huomioon edellä mainittujen korkeakoulujen koulutuksessa opetussuunnitelmien valossa erityisesti laulajien kohdalla. Oman kokemukseni ja havaintojeni mukaan esimerkiksi teattereissa ja artistien bändeissä soittavat muusikot ovat valmistuneet jostain Metropolian Musiikin tutkinnosta. Metropolian musiikin tutkinnosta valmistuvan laulajan työkenttä on siis esimerkiksi tältä osalta radikaalisti erilainen, kun käytännössä työllistymistä artistin bändiin ei ole.

2 Ammattikorkeakoulun tehtävä ja opetussuunnitelmat

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista. (Finlex, Ammattikorkeakoululaki, [www](http://www.finlex.fi))

Metropolian musiikin tutkinto-ohjelman ammattikorkeakoulututkinnossa (240 op) hakijoilla on erityisvaatimuksia. Hakijoilta edellytetään aikaisempaa musiikin osaamista useilla eri osa-alueilla, kuten oman instrumentin hallinnassa, musiikin teorian hallinnassa ja yhteismusisoinnissa. ”Musiikillisten tietojen ja taitojen tulisi vastata sitä tasoa, jota taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista koulutusta tarjoavat oppilaitokset edellyttävät valmistuviltaan.” (Metropolian opinto-opas n.d, [www](http://www.metropolia.fi).)

Metropolian musiikin tutkinnossa on kaksitutkintonimikettä; muusikko AMK ja musiikki-pedagogi AMK. Näissä molemmissa on kaksi pääainetta. Muusikon tutkinnossa voi opiskella musiikin esittämistä tai musiikin tekemistä ja tuottamista. Musiikin esittämisen

pääaineesta valmistuneet instrumentalistit ja laulajat toimivat esiintyvinä taiteilijoina rytmimusiikin orkesteri-, yhtye- ja studiomuusikon tehtävissä. Musiikin tekemisen ja tuottamisen pääaineesta valmistutaan säveltämisen, sovittamisen, laulunkirjoittamisen ja musiikkiteknologian ammattilaisiksi.

Musiikkipedagogin tutkinnon pääaineet ovat soiton ja laulun opetus sekä varhaisiän musiikkikasvatus ja taiteen soveltava käyttö. Saiton ja laulun opetuksen pääaineesta valmistuva opiskelija saa päteveyden toimia musiikkipedagogin tehtävissä eri koulutusaloilla sekä monipuolisen valmiuden pääinstrumenttinsa taitajana. Varhaisiän musiikkikasvatuksen ja taiteen soveltavan käytön pääaineesta valmistuvat saavat päteveyden ja valmiudet toimia eri ikäryhmien instrumentin ja musiikin alkuopettajana. Musiikkipedagogin tutkinnon opinnot tuottavat myös yleisen pedagogisen kelpoisuuden. (Metropolian opetussuunnitelma n.d, [www.m](http://www.m Metropolia.fi).)

Metropoliassa musiikkialan AMK-tutkinto suoritetaan neljässä vuodessa. Opetussuunnitelmasta käy ilmi, että kaksi ensimmäistä vuotta sisältävät enemmän pakollisia opintoja kuin kaksi viimeistä. Etenkin esittäjän pääaineessa kaksi ensimmäistä vuotta ovat huomattavasti enemmän valmiiksi aikataulutettuja. Esimerkiksi musiikinteorian, musiikin historian ja rytmimusiikin keskeisten genrejen perusopinnot suoritetaan kahden ensimmäisen vuoden aikana. Kolmantena ja neljäntenä vuotena musiikkipedagogin tutkinnossa on paljon pakollisia pedagogisia opintoja, kuten luova opettajuus, yhtyepedagogiikka ja Haaga-Helian yleiset pedagogiset opinnot. Musiikin esittämisen tutkinnossa valinnaisia projektiopintoja ja vapaasti valittavia opintoja on yhteensä 60 opintopistettä. Usein opiskelijat hyväksilukevat osan valinnaisista ja vapaasti valittavista opinnoista työelämässä tekemällään muusikon työllä.

2.1 Esittämisen pääaineen opetussuunnitelma vuonna 2016, 2018 ja vuonna 2020 aloittaneille

Tämä opinnäytetyö keskittyy esittämisen pääaineen opintoihin. Opetussuunnitelman mukaan ”Esittämisen ammatillisesta pääaineesta valmistuneet instrumentalistit ja laulajat toimivat esiintyvinä taiteilijoina rytmimusiikin orkesteri-, yhtye- ja studiomuusikon tehtävissä” (metropolia.fi/tutkinnot).

Musiikin esittämisen pääaineen vuoden 2016 opetussuunnitelmassa pakollisia opintoja ovat muun muassa Opiskelutaidot - kurssi, jonka tavoitteena on, että opiskelija tuntee opetussuunnitelman ja osaa suunnitella opintojansa ja käyttää pääpiirteittäin musiikin opiskelussa tarpeellisia tietokoneohjelmia kuten Garage Bandia ja Microsoft Wordia. Ruotsin ja englannin kielten kursseilla opiskellaan molempien vieraiden kielten perusasioita ja ammatillista sanastoa. Yrittäjyyskurssilla opiskelijan tulisi oppia tunnistamaan ja kehittämään yrittäjyys- ja työelämän taitojaan sekä oppimaan brändäyksen merkityksestä. Kurssisisältöön kuuluu myös verotuksen, sopimusten, tekijänoikeuksien ja musiikkialan ansaintalogiikan perusteet. Musiikin hahmottamisen kursseja on yhteensä 30 opintopistettä. Ammattimuusikon musiikin perusteet 1-4 -kurssien tavoite on musiikin-teorian ja -hahmottamisen ammatillinen osaaminen. Johdatus improvisointiin -kurssilla opiskellaan eri näkökulmia improvisaatioon, ja siihen kuuluu myös paljon musiikin hahmottamiseen liittyviä opintoja. Kurssin tavoite on, että opiskelija pystyy tuottamaan ja hahmottamaan melodisia, harmonisia ja rytmisiä ilmiöitä. Kosketinsoitinlaboratorio kurssilla opiskellaan pianon vapaasäestyksen perusteita.

Musiikin oppimisprojekteiksi nimetyillä kursseilla opiskellaan rytmimusiikin eri tyyli-lajien, kuten jazzin, pop/rockin ja rhythm & bluesin pääpiirteitä yhtyesoiton ja -laulun, kyseisen musiikkityylin historian ja musiikin hahmottamisen avulla. Esittämisen pääaineessa on yhteopintoja yhteensä 60 opintopistettä. Tämän lisäksi tutkinnossa on 30 opintopistettä vapaavalintaisia opintoja, jotka voivat olla esimerkiksi opiskelijan omia ensembleprojekteja. Myös työelämästä voi hyväksilukea tutkintoon työelämäharjoittelua ja muuta ammatillista toimintaa.

Näiden opintojen lisäksi musiikin esittämisen tutkinnossa on pakollisina opintoina kolme opinnäytetyöhön, sen suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyvää kurssia sekä innovaatioprojekti, jonka tavoitteena on ohjata opiskelijat soveltamaan erilaisia taitoja ja innovatiivista ajattelutapaa monialaisten projektien osana.

Metropolia on uudistanut opetussuunnitelmiaan vuoden 2016 jälkeen, jolloin itse aloitin opintoni. Vuoden 2020 esittämisen pääaineen opetussuunnitelmassa esitellään koulutuksen tavoitteena ”rytmimusiikkitradition eri tyyli-suuntien ammattimaisen osaamisen omalla instrumentillaan sekä säestäjänä että sovittajana”. Valmistuttuaan opiskelijan tulee pystyä toimimaan oman instrumenttinsa ammattiosaajana ja esiintyvänä taiteilijana yhtye- ja studiomuusikon roolissa, taiteellisen johtajana ja persoonallisen tulkitsi-

jana. Hän tulee omata yrittäjämainen asenne ja omata riittävä tietotaito liittyen musiikkialan tekijänoikeus- ja sopimuskäytäntöihin sekä musiikkialaan liittyvään ansaintalogiikkaan ja talouden hallintaan. Opiskelijalla tulee valmistuttuaan olla laaja-alainen kokemus soittamisesta ja esiintymisestä, taidot työskennellä viestintä- ja tietotekniikan parissa sekä kyky osata hyödyntää niitä omassa työssä ja itsensä markkinoinnissa. Opetussuunnitelman mukaan valmistuttuaan opiskelijalla on myös kyky analysoida ja reflektoida tietoa sekä omaa ja muiden ihmisten työskentelyä kriittisesti, tuottaa ja tulkita nuottikuvaa sekä omata hyvät verkostoitumistaidot.

Vuoden 2018 musiikin esittämisen pääaineen opetussuunnitelmaan lisättiin muutamia musiikin tekemiseen, esiintymiseen ja teknologian käyttöön liittyviä opintoja. Näitä opintokokonaisuuksista on kuitenkin jätetty pois vuoden 2020 opetussuunnitelmasta. Vuoden 2018 opetussuunnitelmassa ensimmäisen vuoden suunnitelmaan lisättiin Yhteysoitto ja musiikkisovellukset muusikon työkaluina -niminen opintokokonaisuus. Tällä kurssilla opeteltiin muun muassa taustanauhojen tekoa ja niiden kanssa soittamista. Tarkoituksena oli myös opiskella musiikinteko-ohjelma Logic Pron käyttöä, jota opittiin osin taustanauhoja toteutettaessa. Tutkintovastaavan mukaan Toisen vuoden tutkintokonserttia varten opiskelijoita yritettiin kannustaa tekemään enemmän omia kappaleita. Tämä toteutui kuitenkin vain osittain. Omien kappaleiden tekemisen mahdollisuutta tutkintoa varten ei pohdittu opetuksessa kovinkaan syvällisesti ja omien kappaleiden teko toteutui opiskelijoilla vain omien ambitioiden kautta. 2018 opetussuunnitelmaan lisätty kolmannen vuoden kurssi Musiikin tekeminen järjestetään ensimmäistä kertaa keväällä 2021. Tällä kurssilla opiskelijoiden on pakko valmistaa omaa materiaalia sekä äänittää sitä. Neljännen vuoden tutkintokonserttiin sekä taltiointi kurssille omien kappaleiden teko ja esittäminen olisi tutkintovastaavan mielestä todella toivottavaa. Omien kappaleiden tallennus on tutkintovastaavan havaintojen mukaan toteutunut useilla esittäjäpääaineen opiskelijoilla -tarkempia tilastoja asiasta ei kuitenkaan ole kerätty.

Vuosien 2016 ja 2020 opetussuunnitelmat eroavat jonkin verran. Uuteen opetussuunnitelmaan on lisätty kurssit Yhteysoitto ja musiikkiteknologia muusikon työkaluna, Musiikin tekeminen, Klinikat ja mestarikurssit 1-4 sekä valinnaiset instrumenttiopinnot. Yhteysoitto ja musiikkiteknologia –kurssilla tavoitteena on yhteysoiton perusopintojen ja toimintamallien ymmärtäminen sekä moderniin esiintymisympäristöön kuuluvan tekniikan, kuten monitoroinnin ja nuotinnus- ja sekvenssiohjelmien käyttö. Musiikin tekemisen kurssilla opiskelija saa valmiuksia kirjoittaa instrumentaali- ja laulusävelmiä sekä annettuun tyyliin että omaehtoisesti. Klinikat ja mestarikurssit ovat luentosarjoja, joissa

useat musiikin ammattilaiset jakavat kokemuksiaan ja tietoaan opiskelijoille. Valinnaisissa instrumenttiopinnoissa opiskelija voi valita sivuinstrumentin tai muita taiteellisen ilmaisuuden lisäopintoja.

2.2 Laulu instrumenttina

Laulu eroaa monella tavalla muista instrumenteista. Yksi ilmeinen ero on se, että laulajan instrumenttia ei voi nähdä. Kun soitinta ei voi nähdä sen hahmottaminen on käytännössä abstraktia.

”Laulaja on koko ajan sidoksissa instrumenttiinsa, vaikka haluaisi siitä joskus kokonaan eroon. Viulistin on huolehdittava instrumentistaan, mutta sen voi joskus laittaa koteloon ja unohtaa. Laulajan on vältettävä tupakan savua, huutamalla puhumista, kierrettävä vilustuneet kaukaa. Eikä mitään suklaata ennen harjoittelua, tehokkaasti maustettua pizzaa välipalaksi iltaisin eikä mitään tuplaviskiä, huomenna on tunti! Eikä se maitokaan laulajalle niin terveellistä ole – sanotaanhan sitä, että se lisää limaneritystä.” (Kotila 2008, 138)

Laulamiseen ei tarvita kallista instrumenttia tai muuta välineistöä. Lauluharrastuksen voi aloittaa kuka tahansa. Laulaakseen henkilö ei tarvitse myöskään teoreettista opetusta tai teknistä osaamista. Toisaalta laulaja ei voi myöskään ostaa parempaa instrumenttia.

Laulun abstraktius ja suuri ero muihin instrumentteihin korostuu musiikin teorian opinossa. Prima vista eli suoraan nuoteista laulaminen on laulajalle täysin erilainen prosessi kuin muille soittimille. Nuottikuvaan kiinni pääseminen on huomattavasti haastavampaa, kun tarjolla ei ole visuaalista ”nappia” tai tiettyä otelaudan kohtaa, jota painamalla saa kuulumaan halutun sävelen.

Vaikka kaikkien muusikoiden tulisi huolehtia sekä fyysisestä että henkisestä hyvinvoinnista, laulajalle se on ensisijaisen tärkeää. Psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen hyvinvointi korostuu, kun instrumentti on kehon sisällä ja kulkee mukana kaikkialle. Esimerkiksi äänen käheys on yksi laulajan fysiologisista haasteista. Erilaisia käheyttä aiheuttavia sairauksia ovat esimerkiksi refluksitauti, närästys, astma sekä kaikki hengitysteiden infektiot. Myös hormonaalisten tekijöiden tiedetään vaikuttavan äänen toimintaan ja aiheuttavan mm. käheyttä. Esimerkiksi kuukautiskierron jälkipuolella monet laulajat kokevat käheysoireita. Myös monien lääkitysten tiedetään aiheuttavan käheyttä. Esimerkiksi

pahasta esiintymisjännityksestä kärsiville henkilöille määrätään usein beetasalpaajia, vaikka ne aiheuttavat äänen käheyttä. Myös erilaisten psyykkisten sairauksien tiedetään vaikuttavan ääneen. Mielialahäiriöt ja päihdeongelmat voivat aiheuttaa merkittäviä ongelmia äänentuotossa ja laulamissa. Myös ikääntymisen tiedetään vaikuttavan laulajan työhön. Laulajan on siis käytännössä huolehdittava kokonaisvaltaisesta terveydestään muita instrumentalisteja huolellisemmin. (Kotila, 2008, 99-118).

Laulua pidetään myös muita henkilökohtaisempaa instrumenttina. Kokemukseni mukaan laulajia pidetään yleisesti herkempinä kuin muita instrumentalisteja, mutta kun instrumenttina on oma ääni ja oma keho, on instrumentin soittaminen väistämättä henkilökohtaisempaa. Lauluilmaisuun katsotaan kuuluvaksi myös semantiikka ja tarinankerronta, jolloin instrumentista tulee keino välittää tarinoita ja henkilökohtaisiakin asioita.

Myös kuulijan kannalta laulu eroaa muista instrumenteista. Laulajan ilmaisu on kuulijalle paljon ”yleistajuisempi” kuin muilla instrumenteilla, koska hän kommunikoi lyriikoiden avulla. Myös laulaja, joka ei ole tekninen virtuoosi tai edes kovin kokenut tai taitava laulaja, voi tehdä suuren vaikutuksen yleisöön tulkinnallaan tai tarinankerronnallaan. Jokainen laulaja myös näyttää erilaiselta verrattuna esimerkiksi viuluun, joka näyttää aina viululta. Laulaja antaa omalla esiintymisellään, kehollaan ja ilmeillään kuulijalle lisää tarttumapintaa musiikkiin.

Laulu on monofoninen instrumentti, jonka vuoksi sen käyttö säestysinstrumenttina on erilainen. Koska laulaja voi tuottaa vain yhtä ääntä kerrallaan, hän voi tuottaa säestystä vain suhteessa johonkin toiseen soittimeen tai ääneen. Lisäksi taustalaulamisessa tarvitaan erilaisia taitoja kuin solistina toimimisessa.

On huomattavaa, että Metropolian musiikin esittämisen pääaineen opetussuunnitelmassa laulajan ja muun instrumentin soittajan opintojen välillä ei ole juurikaan eroja, eikä laulamisen erityispiirteitä oteta huomioon. Oma kokemukseni on, että tämä näkyy myös muista instrumenttitaustoista tulevien opettajien kyvyssä ottaa laulaja huomioon. Mielestäni on sääli, etteivät lauluopettajat opeta esimerkiksi bändiopintoja. Laulajat jäävät bändiopetuksessa usein ilman ohjausta. Laulajille ei ole myöskään tarjolla taustalauluun liittyvää opetusta. Pedagogeilla on ollut ns. pedagogisten opintojen yhteydessä ns. yhtyelaulun modulikurssi, jossa harjoitellaan yhtyelaulunjohtamista. Esittäjillä opinto

on mahdollista ottaa vapaavalintaisiin opintoihin. Kokemukseni mukaan myöskään teoriaopinnoissa ei oteta huomioon laulamisen erityispiirteitä.

Vaihto-opiskelukorkeakoulussani Haarlem Conservatoriumissa laulun erityispiirteet instrumenttina huomioitiin esimerkiksi niin, että lauluopintoihin kuului laulun ryhmäopetusta kaikkien muiden laulunopiskelijoiden kanssa. Ryhmätunnilla opiskeltiin esimerkiksi prima vistaa, taustalaulamista ja taustalaulusovitusten tekemistä, improvisoimista ja esiintymistä.

2.3 Conservatorium Haarlemin opetussuunnitelma

Vietin kuusi kuukautta Alankomaissa Conservatorium Haarlemissa vaihto-opiskelijana vuosina 2019-2020. Vaihto-opiskelun kautta pääsin näkemään, kuinka eri tavoilla koulutusta toteutetaan eri korkea-asteen oppilaitoksissa. Seuraavaksi kerron Haarlemin opetussuunnitelmasta ja sen eroista Metropolia ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmaan.

Sen sijaan, että opinnot olisi jaettu Metropolian tapaan eri pääaineisiin, Conservatorium Haarlemissa kaikki opiskelevat musiikin esittämistä, tekemistä ja opettamista. Pääaineiksi on opetussuunnitelmassa mainittu vain muusikko ja e-muusikko, eli elektroniseen musiikkiin keskittyvä pääaine.

Conservatorium Haarlemin, kuten myös Metropolian, opetussuunnitelmissa yhteistä on se, että kaksi ensimmäistä vuotta keskittyvät muusikon ammatin kannalta olennaisiin perusasioihin. Haarlemissa opiskelu koostuu kuitenkin lähes kokonaan pakollisista opinnoista. Instrumenttiopinnot, bändi- ja studiotyöskentely sekä biisinkirjoitus- ja yrittäjyysopinnot kuuluvat jokaisen neljän vuoden opintoihin. Metropolian opetuskäytännöistä poiketen Haarlemissa on ensimmäisenä vuonna instrumenttiopintoja tuplasti enemmän kuin muina vuosina. Bändiopinnot toteutetaan niin, että koko vuosikurssi jaetaan kolmeen tai neljään yhtyeeseen eli *Jaarbandiin*, jonka kanssa opiskelija työskentelee koko vuoden. Tämän bändin kanssa työskennellään paljon myös studiossa. Communication and coaching -kurssi kuuluu ensimmäisen vuoden opintoihin. Tällä kurssilla opetellaan erilaisia vuorovaikutustaitoja opettajana ja soittajana. Kurssilla tehdään työharjoittelu musiikkikoulussa ja opetellaan esimerkiksi tekemään soittovideoita YouTubeen.

Toisena vuonna opinnot etenevät pakollisten instrumentti-, bändi- ja teoriaopintojen osalta samalla kaavalla. Erona ensimmäiseen vuoteen omia instrumenttiopintoja on puolet vähemmän ja kaikille pakolliset education & methods –opinnot eli opettamisen opinnot alkavat. Yrittäjyyskurssilla keskitytään jo toisena vuonna artisti-identiteetin luomiseen sekä urasuunnitelman ja erilaisten sopimusten tekemiseen.

Kolmantena vuonna opiskelijat voivat valita muutamia valinnaisia opintoja. Tällöin myös pakollisissa yhtyeopinnoissa keskitytään pelkästään opiskelijoiden omaan musiikkiin. Bändissä sävelletään, sanoitetaan ja sovitetään opiskelijoiden kappaleita, ja ne myös äänitetään ja tuotetaan studiossa. Neljäntenä vuotena lähes kaikki opinnot tähtäävät työelämään siirtymiseen ja loppukonserttiin, jossa on suositeltavaa esittää itse tehtyä musiikkia. Neljännen vuoden yrittäjyyskurssilla tehdään urasuunnitelma, ja sen perusteella kurssin opettaja valitsee työelämän edustajan kommentoimaan ja antamaan palautetta opiskelijalle. Perusopintoja ei tässä vaiheessa enää ole. Opiskelijoiden pitää myös kirjoittaa pienimuotoinen tutkimus, joka vastaa Metropolian opinnäytetyötä.

Vertaillen Metropolian ja Haarlemin opetussuunnitelmia voin todeta, että suurimmat erot löytyvät biisinkirjoituksen opinnoista ja ylipäätään kannustuksesta oman musan tekemiseen ja artisti-identiteetin pohtimiseen opintojen alusta asti.

3 Opinnäytetyön toteutus

3.1 Käytetyt menetelmät

Tämän opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisissa menetelmissä käytetään usein ihmisten suullisesti tuottamaa aineistoa kuten haastatteluja ja keskusteluja. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään todellisuutta aineiston kokoamisen ja analysoinnin avulla. Kun tutkimusaineistoa käsitellään laadullisesti, hajanaisestakin tiedosta saadaan ehjä, tutkittavaa kuvaava kokonaisuus. (Lapin korkeakoulu, [www.](http://www.lapin.fi))

Olen tässä opinnäytetyössäni haastatellut musiikkialan ammattilaisia, jotka ovat asiantuntijoina työllistyneet eri tavoilla musiikin ammattikentällä. Sovellan työssäni tapaustutkimuksen piirteitä. Tapaustutkimus on tutkimusstrategia, jonka sisällä voidaan käyttää

erilaisia menetelmiä ja aineistoja (Bamberg, Laine ja Jokinen, 2007, 9.) Tapaustutkimuksissa tutkimusmenetelmänä käytetään usein asiantuntijahaastatteluja. Tapaustutkimuksessa asiantuntijat valitaan haastatteluun sen tiedon perusteella, jota heillä oletetaan olevan. Haastelussa kiinnostuksen kohteena ei siis ole haastateltava vaan hänen tietotaitonsa liittyen tutkittavaan ilmiöön (Ruusuvuori, Nikander, Hyvärinen, 2011, 373). Opinnäytetyössäni pyrin esittelemään ammattilaulajan todella monipuolista työllistymiskenttää ja laajoja työllistymismahdollisuuksia, ja uskon tapaustutkimuksen näkökulman antavan tälle välineitä.

Huomasin että kirjallisuutta, jossa käsitellään ajan tasalla olevaa tietoa laulajan eri työllistymismahdollisuuksista ja -muodoista, on todella vähän. Asiantuntija haastattelut olivat siis informatiivisin tapa kerätä tietoa aiheesta. Käytin haastateltavien löytämisessä hyväksi omia musiikkialan verkostojani. Halusin saada informaatiota laulajan eri työllistymismahdollisuuksista mahdollisimman laajasti, joten valitsin verkostoistani asiantuntijahaastatteluihin haastateltaviksi mahdollisimman eri tavalla työllistyneitä tai eri tavalla laulajien kanssa työskenteleviä henkilöitä. Kaikki henkilöt ovat joko itse työllistyneet ammattilaulajina johonkin esitellyistä työllistymismuodoista tai työskentelevät tiiviisti ammattilaulajien kanssa. Haastateltavat ovat anonymisoitu kirjaimilla ja ryhmitelty luomieni työllistymisprofiilien mukaan. Haastattelin yhteensä 12 henkilöä.

Toteutin haastattelut teemahaastatteluna, joka on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 1997, 208). Kysyin ensin 12 eri alojen ammattilaiselta, haluaisivatko he vastata muutamaaan kysymykseen liittyen opinnäytetyöhöni ja laulajuuteen. Kaikki vastasivat pyyntöön myöntävästi, joten lähetin heille seuraavan kysymysrungon etukäteen:

1. Millaisia taitoja tämän työllistymissuuntauksen ammattilaiselta vaaditaan vuonna 2020?
2. Mitä taitoja on pakko omata, että pärjää ja saa töitä?
3. Mitkä ovat yleisimmät haasteet?
4. Yleisiä ajatuksia, mietteitä tai pohdintaa liittyen tähän työllistymissuuntaukseen vuonna 2020?

Haastateltavat asiantuntijani vastasivat minulle itse parhaaksi kokemallaan tavalla; ääniviestillä, sähköpostilla, tekstiviestillä tai puhelimessa. Tein suullisten vastausten litteroinnin peruslitteroinnin tasolla sanatarkasti. (Ruusuvuori, Nikander, Hyvärinen, 2011, 427.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarkastellaan usein mahdollisimman avoimesti esimerkiksi kysymällä aineistolta, mitä se kertoo tutkittavasta ilmiöstä. Aineiston analyysin tarkoituksena on aineiston tiivistäminen ja nostaminen abstraktiotasolle. Analyysin myötä aineisto muuttuu haastatteluaineistosta tutkittavan ilmiön teoreettiseksi kuvaukseksi. (Kylmä, Juvakka, 2007, 66). Analysoin sekä suulliset että kirjalliset vastaukset temaattisesti määrittelemiäni eri työelämärooleja hyväksi käyttäen.

3.2 Työn tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mihin erilaisiin työtehtäviin ammattilaulaja voi työllistyä, ja minkälaista ammattitaitoa eri tehtäviin vaaditaan 2020-luvulla.

Työni tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia kompetensseja eri musiikkialan tehtävissä työskentelevät ammattilaulajat ja äänityöläiset kertovat tarvitsevansa työelämässä?
2. Miten haastatteluissa mainitut kompetenssit näkyvät Metropolian musiikin tutkimuksen ja Konservatorium Haarlemin opetussuunnitelmissa?

3.3 Esittämisen pääaine ja laulu pääinstrumenttina kirjallisuudessa

Minna Tuuliainen (2019) pohtii opinnäytetyössään Metropolian esittämisen pääaineen uraohjauskurssia kolmen Metropoliaa vuosina 2012-2016 valmistuneen laulajan haastattelujen avulla. Hän tutki laulajan erilaisia työtehtäviä ja totesi rytmimusiikin laulajan työn koostuvan esiintymisistä, studiotyöskentelystä, taustalaulajana toimimisesta, säveltämisestä, sovittamisesta ja sanoittamisesta (s. 5). Tuuliaisen opinnäytetyössä käy ilmi, että kolmen haastatellun laulajan urat ovat todella erilaisia, ja että he ovat työllistyneet musiikki alalle moninaisesti ja laaja-alaisesti. Yksi heistä työskenteli omien sa-

nojensa mukaan ”joka paikan höylänä” eli esimerkiksi freelancerina solistin, sanoittajan, säveltäjän, opettajan ja teatterimuusikon rooleissa. Toinen haastateltavista työskenteli musiikkiorkesterin johtajana ja biisinkirjoittajana. Kolmas haastateltavista työllistyi pääsääntöisesti taustalaulajana.

Tuuliaisen haastatteleminen laulajien työurien muotoutumisessa oli eroja. Yhden ura on edennyt täysin hänen suunnitelmiensa mukaan, kun taas toisen tielle oli sattunut esteitä ja suunnitelmat ovat muuttuneet ja tie vienyt eri urapoluille kuin hän oli suunnitellut. Opinnäytetyössään Tuuliainen pohti, voisiko Musiikin esittämisen pääaineen opiskelijoille pakollisessa Muusikon uraohjaus-kurssilla ja opinto-ohjauksessa tuoda enemmän esille laulajan moninaisen työkentän eri vaihtoehtoja ja paneutua syvällisemmin jokaisen opiskelijan omiin henkilökohtaisiin ura- ja opinto-ohjaustarpeisiin. Kaikkien Tuuliaisen haastatteleminen laulajien mielestä uraohjauksessa ei ollut annettu tarpeeksi esimerkkejä erilaisista laulajan työllistymismahdollisuuksista. Heidän mielestään koulutuksessa tulisi myös painottaa ja opettaa enemmän keinoja fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen, epäonnistumisista selviytymiseen, omien vahvuuksien korostamiseen ja itsensä markkinoimiseen. Tuuliainen pohtii ”voisiko muusikoiden uraohjauksessa yrittää tunnistaa enemmän uraohjausta, joka tapahtuu muussa ympäristössä kuin varsinaisesti uraohjauksen tunnilla tai hops-keskustelun aikana” (s. 45). Oman opinnäytetyöni kannalta yksi Tuuliaisen tutkimuksesta ilmi käyvä seikka on kuitenkin muita tärkeämpi; kaikilla kolmella haastateltavalla musiikkialalle laaja-alaisesti työllistyneellä ammattilaulajalla oli yksi yhteinen haave, unelma oman musiikin tekemisestä ja julkaisemisesta.

Kristan Sunisen opinnäytetyössä ”Pop/jazz instrumentalistikoulutus: kun työelämä tuli vastaan” (2012) käy ilmi, että pop/jazz-muusikoilta edellytetään työelämässä moninaisia taitoja, ei pelkästään oman instrumentin ammattimaista hallintaa. Suninen toteaa että ”nykyinen työni on tarkemmin ajateltuna musiikintekijä- tai tuottaja-teknologi -opiskelijan koulutuksen mukaista materiaalia” (s. 22). Sunisen kokemusten mukaan yleinen käsitys on, että muusikko kykenee toimimaan muusikon roolin lisäksi musiikintekijän tai -tuottajan roolissa. Hän toteaa myös musiikinesittäjän työssä esiintymisen olevan olennainen osa ammattitaitoa. ”Muusikon työelämässä esiintyminen on melko iso osa kokonaisuutta, joten herää kysymys, tulisiko esiintyminen ottaa huomioon entistä laajempaa kokonaisuutena opintokokonaisuudessa ” (s. 23). Hän kokee esittäjän pääaineen onnistuneen vapaavalinnaisissa opinnoissa. ”Metropolia Ammattikorkeakoulun

instrumentalistikoulutus onnistuu siinä, että se jättää opiskelijalle runsaasti vapaavalintaisia opintoja monipuolisella sisällöllä antaen vapauden painottaa erikoistumistansa mahdollisuuksien mukaan.” (s 22). Oman opinnäytetyöni kannalta tärkeä lopputulos Sunisen työssä on juuri muusikolta työelämässä vaaditut taidot teknologian ja esiintymisen parissa.

4 Laulajan työllistymismahdollisuudet ja työelämän vaatimukset

Ammattilaulajan työllistymismahdollisuudet ovat laajat, ja jokaisen laulajan polku on erilainen. Oman kokemukseni ja kirjallisuuden perusteella jaoin tässä opinnäytetyössä työllistymismahdollisuudet kuuteen eri työllistymisprofiliin: artisti / taiteilija, musikaaliartisti, taustalaulaja, freelancer-solisti, musiikintekijä ja ääninäyttelijä. Alkuperäisen suunnitelmani oli haastatella asiantuntijoita eri työllistymiskentiltä selvittääkseni, mitä erilaisia erityistaitoja eri työtehtäviin tarvitaan. Lopulta osa toteutui haastatteluina ja osaan sain kirjalliset tai suulliset vastaukset.

4.1 Artisti / taiteilija

Laulaja voi työskennellä musiikin työkentällä artistina tai taiteilijana. Artistin työssä laulaja tyypillisesti esittää omia tai hänelle kirjoitettuja kappaleita. Artistin palkka koostuu pääosin teosto- ja gramex-korvauksista, keikoista ja yhteistyösopimuksista.

Haastattelin tähän osioon kolmea asiantuntijaa, jotka kaikki työskentelevät artistien parissa tai artisteina. Haastateltava A työskentelee suuren kansainvälisen ja kaupallisen levy-yhtiön A&R:nä eli managerina ja uusien artistien etsijänä. Haastateltava B on pienen levy-yhtiön artisti ja julkaisee musiikkia indie-rock yhtyeensä kanssa. Haastateltava C on keskikokoisen ohjelmatoimiston keikkamyyjä. Tämän ohjelmatoimiston listoilla on sekä isoja koko kansan tuntemia että pienempiä artisteja.

Kun kysyin näiltä kolmelta asiantuntijalta, minkälaisia taitoja nykypäivän artistilta odotetaan, nousi esiin yksi selkeä yhteinen näkemys: artistin työn moninaisuuden vuoksi artisteilta odotetaan paljon muutakin kuin hyvää lauluääntä. Esimerkiksi sosiaaliset- ja

verkostoitumistaidot ovat todella tärkeitä. Varsinkin haastateltava B korosti pienen artistin työelämysuhteiden merkitystä. Myös oman brändin ymmärtäminen, sen takana seisominen ja siihen panostaminen on olennaista. Sosiaalista mediaa tulee osata käyttää, sillä se on tämän päivän tärkein markkinointikanava. Artistin tulee luottaa sokeasti omaan juttuunsa ja omata röyhkeä asenne.

Myös musiikintekijyys on nykyartisteilla iso trendi. Haastateltava A kertoi tämän ilmiön tulevan Suomeen maailmalta. Esimerkkinä hän mainitsee yhden tämän päivän suurimmista pop-tähdistä, Billy Eilishin, jonka kaikki kappaleet on tehty alusta loppuun hänen isoveljensä makuuhuoneessa. Haastateltava A kertoo sellaisen perinteisen pop-tähteyden, jossa artistille hittitehtailaan kappaleita ja artisti itse toimii vain kappaleiden esittäjänä, olevan vahvasti laskusuunnassa. Hänen mukaansa sitä on kuitenkin vielä olemassa ja sitä tulisi pitää on aivan yhtä tärkeänä artistiuden muotona. Monet nykyartistit sijoittuvat myös näiden ääripäiden välimaastoon. Kaikki kolme haastateltavaa painottivat yhtä asiaa; mitä omatoimisempi ja omavaraisempi artisti on, mitä enemmän ominaisuuksia ja taitoja hänellä on myös musiikin tekemiseen, ja mitä selkeämpi visio hänellä on omasta brändistään, sitä helpompi hänen on tulla sainatuksi eli tehdä levytyssopimus levy-yhtiön kanssa. Kitara & laulu -demot eivät enää riitä levy-yhtiöille.

Suurimpana haasteena kaikki kolme haastateltavaa mainitsevat joukosta erottumisen vaikeuden. Uutta musiikkia julkaistaan koko ajan ja huomion saaminen varsinkin aloittelevana artistina on vaikeaa. Haastateltava C:n mielestä kentällä on aina tilaa uusille mielenkiintoisille tekijöille, mutta vanhan kopiointi tai jo tehdyn toistaminen ei vie eteenpäin. Sen kuuluisan 'oman jutun' löytäminen myös musiikillisesti onkin edelleen korvaamaton apu. Haastateltava A on myös kaupallisella levy-yhtiöllä työskentelevänä huomannut kuuntelijoiden "haistavan halvan makkaran" eli huomaavan, jos kappaleeseen ei ole panostettu tai jos se on tehty esimerkiksi vain tuottavuutta ajatellen. Pienellä levy-yhtiöllä sainattuna oleva haastateltava B mainitsee myös ulkomusiikilliset asiat. Jos artistilla ei ole takanaan suuren levy-yhtiön tarjoamaa työryhmsää, hän hoitaa kaiken ulkomusiikillisen työn itse. Markkinointiprosessit ovat raskaita ja hitaita verrattuna musiikintekemiseen. Usein musiikkialalla riskinä on loppuun palaminen, masennus ja huono itsetunto. Haastateltava C mainitsee stressinsietokyvyn tärkeyden epävarmalla alalla ja kovenevassa kilpailussa. Hän mainitsee myös artisteilta odotettavan suurta panostusta omaa artistiuraa kohtaan. Artistin tulee käyttää kaikki mahdollinen aika itsensä kehittämiseen ja musiikin tekemiseen, vaikka ura ei olisi vielä taloudellisesti tuottavaa.

Oman jutun löytäminen ei myöskään ole itsestään selvää mutta ehkä jopa kaikista tärkein asia artistiuudessa. Pelkkä musiikki ei enää riitä, varsinkaan kaupallisille levy-yhtiöille. Artistissa itsessään pitää olla jotain kiinnostavaa ja uutta. Mitä tarkempi kuva henkilöllä itsellään on omasta artistiuudesta, sitä helpompi levy-yhtiön on ottaa riskejä ja panostaa artistiin. Mitä isompi koneisto artistilla on takanaan, sitä suuremmat mahdollisuudet on saada kappaleille radiosoittoa tai artistille huomiota valtamedioissa.

Olennaisimpina asioina haastatteluissa kävi ilmi artistilta vaadittavat monialaiset taidot verkostoitumisessa, sosiaalisen median käytössä ja musiikin tekemisessä, sekä haaste erottua joukosta ja oman brändäyksen merkitys.

4.2 Taustalaulaja

Ammattilaulaja voi työllistyä tai erikoistua taustalaulamiseen. Taustalaulajat työskentelevät yleensä studiossa, tv-produktiossa tai erilaisissa live-kokoonpanoissa esimerkiksi artistien bändeissä. Tähän osioon haastattelemani asiantuntijalla, henkilö D:llä, on kokemusta taustalaulajan työstä kaikissa näissä kolmessa tilanteessa. Hän on myös valmistunut laulupedagogiksi ja työllistää itseään myös yksityisenä laulunopettajana.

Ensimmäisenä kompetenssina henkilö D mainitsee erinomaiset laulutekniset taidot. Taustalaulajalla pitää olla laaja ääniala ja osaamista käyttää koko äänialaa erilaisilla saundeilla ja volyyymeilla. Tekniikan tulee olla korkealla tasolla, jotta se kestää toistot studiossa, pitkät kuvauspäivät tv-produktioissa tai esimerkiksi kiertueen vaatimukset. Laulajan tulee tuntea oman äänensä, huolehtia ääniergonomiasta sekä tunnistaa omat ja oman äänensä tarpeet pitkissä sessioissa esimerkiksi palautumisen kannalta.

Toinen tärkeä osaamisen alue on henkilö D:n mukaan laaja tuntemus musiikin eri tyyleistä. Laulajan tulee pystyä hahmottamaan ja omaksumaan eri genrejen laulullisia ominaispiirteitä. Hänen pitää myös pystyä nopealla aikataululla omaksumaan esimerkiksi solistin fraseeraus tai saundilliset seikat. Hänen pitää myös pystyä laulamaan uskottavasti eri kielillä. Tärkeää on myös pystyä mukautumaan solistin fraseeraukseen.

Taustalaulajan tulisi henkilö D:n mukaan tuntea myös nykypäivän teknologiaa sekä ymmärtää laulun miksausta ja äänittämistä. NykYTEknologian ansioista taustalaulaja voi

esimerkiksi äänittää stemmat levyille itsenäisesti eikä konkreettista studioaikaa tai liikumista studioon tarvita. Tämän edellytys on, että laulaja osaa äänittää. Tv-produktiossa käytetään myös melkein poikkeuksetta korvamonitoreita, joten kokemus ja tietotaito niiden käytöstä on suotavaa. Taustanauhojen kanssa laulaminen on myös iso osa nykypäivän taustalaulamista, ja osa stemmoista saatetaan tehdä studiossa ja livessä niin, että lauletaan yhtä stemmaa taustanauhojen päälle.

Taustalaulajalta vaaditaan myös hyvää nuotinlukutaitoa ja prima vista -osaamista. Nykypäivän taustalaulajan työssä on nopeat aikataulut, ja esimerkiksi tv-tuotannoissa laulaja saattaa saada nuotit vasta suoran lähetyksen kuvauspäivän aamuna. Prima vista -osaaminen helpottaa huomattavasti tiukan aikataulun aiheuttamaa kiirettä ja tuo itsevarmuutta omaan tekemiseen. Kun laulaja hahmottaa ja osaa tulkita nuottikuvaa, on tiukassa aikataulussa tehdyt muutokset myös helpompi omaksua. Haastateltava mainitsee myös, että prima vistaa olisi suotavaa harjoitella musiikin ammattiopinnoissa enemmän ja myös sanojen kanssa, jotta laulajan rutiini ja itsevarmuus nuotinluvussa kehittyisi.

Sosiaaliset taidot ja erilaisten ihmisten kanssa toimeen tuleminen on tärkeää, mutta henkilö D mainitsee tärkeänä taitona taustalaulajalle myös oman tilan ottamisen. Tiukoissa aikatauluissa työskentely ja niihin sopeutuminen esimerkiksi studiossa tai tv-produktioissa on haastavaa. Tv-produktioiden kuvauspäivät saattavat olla todella pitkiä, ja laulajan tulee tunnistaa omat tarpeet esimerkiksi ottamalla omaa rauhaa ja tilaa tauoilla. Tämä on tärkeää myös lauluergonomian osalta, koska laulamista paljon ja on suotavaa antaa taukoa myös omalle äänelle. Myös paineensietokyky on taustalaulajille tärkeää. Esimerkiksi suoran tv-lähetyksen alkaessa laulajalla voi olla takana jo pitkä päivä. ”Rutiinia ja harjoitusta oman äänen kanssa tulisi olla niin paljon, että voi luottaa instrumenttiinsa ja itseensä täysin. Taustalaulajan työssä vaaditaan siis eräänlaista huippu-urheilijan mentaliteettiä.”

Toisena haasteena henkilö D mainitsee ansainta- ja korvauslogiikan. Usein laulaja kutsutaan studioon tekemään taustalaulut, vaikka sovituksia ei olisi kirjoitettu. Tällöin laulajan oletetaan säveltävän stemmat ”lennosta”, vaikka korvaus on sovittu vain laulamisesta. Välillä voi olla hankalaa pitää puolensa ja vaatia asiallista korvausta, vaikka kyseessä olisi oikeasti kiinnostava työ. Tätä vaikeuttaa myös se, että osa laulajista suosii sovittamaan stemmat lennosta studiossa ilman lisäkorvausta tehdystä työstä.

Nämä laulajat työllistyvät enemmän, koska he ovat halvempia. Tämä taas polkee alas

kaikkien taustalaulajien palkkoja. Joihinkin produktioihin saatetaan myös palkata taustalaulajat ilman kirjoitettuja taustalaulusovituksia ja vastuu siirretään taustalaulajille, vaikka sovituskorvauksesta ei ole sovittu. Henkilö D mainitsee myös, että taustalaulajien käyttö erilaisissa produktiossa on vähentynyt huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana, joka luonnollisesti vaikeuttaa työllistymistä taustalaulajana.

4.3 Musikaalilaulaja tai teatterimuusikko

Musikaali on näytelmä tai elokuva, jossa teatterinomaiseen toimintaan ja vuoropuheeseen on lisätty viihdemusiikin tyyliä toteutettuja laulu- ja tanssinumeroita (Elokuva-polku, [www](#)). Musikaalit ovat musiikkialalla suuri työllistäjä. Esimerkiksi vuoden 2016 syys-kevät-näytäntökaudella Suomessa sai ensi-iltansa noin 30 musikaalia. Usein isojen tuotantojen musikaaleja saatetaan esittää monissa kaupungeissa samaan aikaan. Suomessa musikaali usein tehdään ja sijoitetaan johonkin tiettyyn paikkaan, ja se suunnataan esitettäväksi juuri tämän kaupungin ihmisille (Yle 2016, [www](#)). Sama musikaali saatetaan myös siirtää jatkumaan toiselle paikkakunnalle.

Musikaalilaulajan työhön kuuluu laulamisen lisäksi tanssiminen ja näytteleminen. Laulaja voi työllistyä musikaalissa pienemmissä tai isommissa rooleissa tai ensemblissä, joka on musikaalissa ”taustajoukkoina” oleva ryhmä ihmisiä, joilla ei ole nimirooleja, mutta jotka ovat olennainen osa musikaalin ryhmä-, tanssi- ja laulukohtauksia.

Jokainen musikaalirooli on erilainen, ja jokaiseen tarvitaan erilaista äänenkäyttöä. Musikaalilaulamisessa ei ole yhtä oikeaa tyyliä tai laulutekniikkaa. Se millaista äänenmuodostusta musikaaliantistilta vaaditaan, riippuu aina roolista ja teoksesta. Alalla vaaditaan intensiivistä, monisävyistä ja puheenomaista laulutapaa, joka on samalla monisävyistä ja liikkuvaa. (Alanko 2020). Haastateltuani kahta musikaalialan ammattilaista sama kävi ilmi useasti; musikaaliantistilta vaaditaan laaja-alaista ammattitaitoa ja instrumentin hallintaa. Haastattelemani henkilö E on valmistunut Tampereen ammattikorkeakoulun musiikkiteatterilinjalta ja työskentelee tällä hetkellä kiinnitettynä näyttelijänä ammattiteatterissa. Toinen haastattelemani musikaalilaulaja, henkilö F työskentelee laulun ammattiopiskelijoiden opettajana ja on valmistunut Lontoon Royal Academy of Music:n musiikkiteatterin linjalta. Molemmat haastateltavat painottivat laulajan monipuolisen ja

ergonomisen laulutekniikan tärkeyttä. Solistisissa rooleissa laulajalta vaaditaan muuntumiskykyä ja taitoa tuottaa juuri kyseisen roolin vaatimaa laulu- ja puheääntä. Ensemble -rooleissa laulajalta vaaditaan taas äänelliseen ympäristöön sopeutumista ja taustalaulutaitoja.

Musikaalilaulajan laulutekniikan on oltava kunnossa, koska näytöksiä voi olla useita päivässä monen kuukauden ajan ja äänen pitää kestää kovaa räsitusta. Eri aikakausien ja tyylisten musikaalien rooleissa kaivataan erilaista äänenkäyttöä. Ensimmäisenä esimerkkinä haastateltava E mainitsee Wicked-musikaalin, jossa laulajalta vaaditaan teräksistä belt-saundia. Belt on laulutekniikka, jolla tyyppillisesti viitataan korkealta voimakkaalla ja syvällä äänensävyllä laulamiseen (lähde, esim Alanko). Sillä ei kuitenkaan ole yhteneväistä määritelmää. Toisena esimerkkinä E mainitsee musikaalin Phantom of the Opera, joka on läpilaulettu musikaali, ja jonka laulutyyli on lähempänä oopperaa tai klassista laulua kuin rytmimusiikin laulutekniikoita. Musikaaliartistin ”saundipankin” tulee siis olla laaja.

Laulamisen lisäksi musikaaliartistin työhön kuuluu tanssiminen ja näytteleminen. Haastateltava F kertoo erinomaisen laulajan voivan työllistyä musikaaleihin yhdesti tai kahdesti, mutta ilman rautaisia tanssi- ja näyttelijäntaitoja on turha haaveilla pitkästä musikaaliartistin urasta. Näyttelijän tavoin laulajan tulee pystyä heittäytymään rooliin ja ottamaan vastaan ohjeita ja palautetta ohjaajalta. Päästäkseen rooleihin teatterialalla vaaditaan hakijoilta usein kokemusta tai alan koulutusta. Joidenkin isompien musikaalituotantojen koe-esiintymisiin ei ole otettu mukaan hakijoita ilman teatterialan koulutusta. Haastateltava E:n mielestä yksi musikaaliartistin uran haastavimmista asioista onkin juuri työn saaminen: ”Töitä on paljon vähemmän kuin ammattitaitoisia tekijöitä.”

Haastateltava E mainitsee toiseksi musikaaliartistin uran haasteeksi itsensä markkinoinnin ja työtehtävien vähyydestä johtuvan kovan kilpailun. Piirit ovat pienet, ja kiinnityksiä tehdään vain vähän. Toisin kuin esimerkiksi ison levy-yhtiön artisteilla, musikaaliartisteilla ei ole työyhteisön tai oman tiimin tuomaa turvaa tai tukea. Suurin osa musikaaliartisteista työskentelee freelancereina. Vain harvat tulevat kiinnitetyksi jonkin teatterin näyttelijöiksi ja silloinkin vain vuodeksi tai kahdeksi kerrallaan.

Oman tutkimuskohteeni kannalta olennaisimpina asioina musikaalialan haastatteluista nousi musikaaliartistilta vaadittava laaja-alainen instrumentin hallinta, rautainen laulutekniikka sekä tanssi- ja näyttelijäntaidot.

4.4 Freelancer-solisti

Termillä Freelancer-solisti tarkoitan tässä opinnäytetyössä laulajaa, joka työllistyy erilaisiin solistin tehtäviin tulkitsijana, mutta joka ei esitä omaa materiaaliaan. Freelancer-solistin työtä on esimerkiksi cover-bändeissä laulaminen ja erilaisissa produktiossa solistina toimiminen.

Haastattelin tähän osuuteen kahta freelancer-solistina työskentelevää ammattilaulajaa. Henkilö G työskentelee oman nelihenkisen bändin solistina ja on oman ohjelmatoimistonsa toimitusjohtaja. Toisin kuin muilla ohjelmatoimistoilla, hänen firmansa nettisivuilla ei ole listaa bändeistä, joilla on kiinteä settilista ja hinta, vaan asiakas voi aina vaikuttaa bändin kokoonpanoon ja settilistaan. Firman listoilla on paljon erilaisia muusikoita. Henkilö H on puolestaan laaja-alaisesti solistina työllistynyt laulaja. Bilekeikkojen lisäksi hän on työllistynyt paljon eri produktioiden solistina esimerkiksi puolustusvoimien ja eri kaupungin orkestereiden solistina.

Varsinkin erilaisissa juhlissa soittavan bändin solistilta vaaditaan molempien haastateltavien mukaan yhtä taitoa ylitse muiden: esiintymistaitoa. Yleisön viihdyttäminen, tunnelman nostattaminen sekä yhteyden luominen yleisön ja bändin välille on molempien mielestä ensisijaisen tärkeää. Haastateltava G:n mielestä laulutaito on toki tärkeää, mutta viihdyttäminen huomattavasti olennaisempaa bilebändin solistina toimimisessa. Yleisö tunnistaa, jos solistilla on epämiellyttävää tai jos esiintyminen on teennäistä. Yleisö on "otettava haltuun".

Laulutekniikka, musiikillinen tyyli ja genre-tuntemus ovat myös tärkeitä osa-alueita freelancer-solistin työssä. Bilebändien keikat kestävät yleensä 2-4 settiä eli 45 minuutin soittoaikaa, ja materiaali on usein laulullisesti raskasta. Bilebändit keikkailevat myös vaihtelevissa ympäristöissä, joten kunnollista oman äänen monitorointia ei voi aina taata. Lauluäänen pitää siis kestää koviakin olosuhteita. Niin bilebändissä kuin erilaisissa produktiossa solistina toimimisessa tulee olla vahva musiikillinen tyyli ja taito. Haastateltava H kertoo seuraavaa:

"Erialaisten soundien tuottaminen on hallittava, mikä taas vaatii laulutekniikan lisäksi genrejen tyyllistä tuntemusta. Vaaditaan tyyliä ja taitoa. On pohdittava, millä tavalla laulutapa sopii mihinkin kappaleeseen, kuinka

rakentaa biisiin sopiva kaari ja dynamiikka, kuinka tulkita kappaleen sanomaa.”

Tulkinta on todella olennainen osa freelancer-solistin ammattitaitoa ja uskottavuutta. Usein solisti toimii muiden levyttämän materiaalin ”uudelleentulkitsijana”, jolloin on tärkeää pystyä omaksumaan kappaleen teksti ja heittäytymään mukaan sen sanomaan. Bilebändien settilistat ovat usein sekoituksia monista eri genreistä, joten laulajan on olennaista tuntee rytmimusiikin eri lajeja ja omata laaja repertuaari. Myös biisien opetteluun on suotavaa olla vahva rutiini, jotta solisti voi mahdollisimman onnistuneesti toteuttaa asiakkaan toiveita. Bilekeikkoja treenataan harvoin, jollei esitettävä materiaali ole poikkeuksellista tai erityisen hankalaa. Freelancer-solistin tulee myös osata valita itselleen sopivat ja ergonomiset sävellajit sekä luoda keikalle musiikillinen draamankaari.

Freelancer-solisti voi toimia myös trubaduurina eli esiintyä täysin yksin. Tämä on kuitenkin harvinaisempaa, koska yksin esiintyminen edellyttää sujuvaa soittotaitoa säestävällä instrumentilla. Useat freelancer-solstit työskentelevät sen vuoksi bändin kanssa. Henkilö G, joka pyörittää myös omaa ohjelmatoimistoaan, mainitsee jonkin instrumentin hallinnan auttavan freelancer-solistin työllistymistä huomattavasti. Jos laulaja pystyy soittamaan suvereenisti pianoa tai kitaraa, bändiin tarvitaan yksi soittaja vähemmän. Tällöin bändi pääsee myös paremmille palkoille. Vaikka laulaja ei soittaisi mitään säestysinstrumenttia, voi esimerkiksi saksofonin soittamisesta olla suuri hyöty: ”Mikä olisi-kaan parempi show-elementti, kuin laulajan soittama yllätys-saksofonisoolo!”.

Bändin johtamisen taito on freelancer-solistille todella tärkeää. Hänen tulee osata eleilläään ja liikkeillään näyttää bändille mm. dynamiikan vaihteluja, soolopaikkoja sekä biisien aloituksia ja lopetuksia. Yleisön ”lukeminen” on tässäkin kohtaa olennaista. Joskus sankarisoolo kitaristilta tai ”vielä yks kertsä” voi osoittautua yleisön villitseväksi ratkaisuksi. Myös biisien musiikillinen tuntemus on tärkeää bändityöskentelyn kannalta. Ymmärrys sävellajeista, sointuasteista ja kappaleiden rakenteista on olennaista.

Henkilö H mainitsee myös äänentoistolaitteistojen ammattimaisen tuntemuksen ja käyttämisen todella tärkeänä ja olennaisena taitona. Laulajan tulee osata rakentaa, kytkeä, käyttää ja purkaa äänentoistolaitteet keikalla. Myös ymmärrys siitä, minkälainen PA-laitteisto on oikea mihinkin tilaan on suotavaa. Laulajalla tulee myös olla ymmärrys laulun miksaamisesta, EQ:n eli ekvalisaattorin ja erilaisten kaikujen käytöstä.

Yrittäjyyshenkisyys on myös tärkeä osa freelancer-solistin työtä. Yleensä keikkapyyntöt tulevat laulajalle. Hinnoittelu, tarjouksen teko, laskutus ja verotus-asiat tulee olla hallussa. Itsensä markkinointi, myyminen ja sosiaalisen median käyttötaidot ovat isossa osassa tätäkin työllistymissuuntausta. Vuorovaikuttaminen asiakkaan ja kollegoiden kanssa on tärkeää. Keikkaa edeltävän yhteistyön laatu on asiakkaalle melkein yhtä tärkeää kuin itse keikka. Organisointi- ja delegointi taidot ovat myös tärkeitä. Näihin taitoihin kuuluvat esimerkiksi roudausten aikatauluttaminen, logistiikka sekä äänentoistolaitteiden hankinta. Aika usein nämäkin tehtävät lankeavat solistille.

4.5 Musiikintekijä

Jos laulajalla on paloa musiikin tekemiseen, hän voi työllistyä biisinkirjoittajana. Ammatti-biisinkirjoittaja kirjoittaa biisejä muille artisteille. Kappaleita työstetään joko tilauksesta jollekin tietylle artistille, tai biisi tehdään ensin valmiiksi ja sitten mietitään kenelle artistille se voisi sopia. Kirjoittaja voi tehdä biisejä tilauksesta myös mainoksiin ja elokuviin. Kustannussopimukset ovat iso osa musiikkibisnestä, ja kustannusyhtiöt ja heidän biisinkirjoittajansa käytännössä pyörittävät koko musa-alaa. Kustannussopimus tehdään kirjoittajan ja kustantamon välillä, ja siinä kirjoittaja lupaa jonkun tietyn prosentin rojalteja kustantamolle. Kustantamo vuorostaan välittää kirjoittajalle briiffejä eli työnantoja sekä järjestää kirjoittajalle biisinkirjoitussessioita ja biisileirejä.

Vaikka artistien ”musiikintekijyys” on nouseva ilmiö, on itse biisinsä kirjoittavillakin artisteilla yleensä musiikin tekemistä varten tiimi, joka koostuu biisinkirjoittajista ja tuottajista. Haastattelin kahta biisinkirjoittajaa, jotka molemmat työskentelevät ison kustannusyhtiön biisinkirjoittajina ja tekevät biisejä isoille ja pienille suomalaisille artisteille. Haastateltava I on työllistynyt kirjoittamalla paljon biisejä pop- ja rap-artisteille sekä tehnyt erilaisia jousi- ja kuorosovituksia erilaisiin kappaleisiin. Haastateltava J toimii kirjoittajana ja ”melsuttajana” eli valmiin tekstin melodian säveltäjänä. Hän tekee omaa artistiuraa. Molemmat myös opiskelevat musiikkia korkeakoulutasolla. Kun biisinkirjoittaja saa kustannussopimuksen, sovitaan hänelle yleensä yksi ”päärooli”, joko topliner, tuottaja tai kirjoittaja. Toplineriksi kutsutaan biisinkirjoittajaa, joka työskentelee pääsääntöisesti niin, että hän saa tuottajalta valmiin biitin tai pohjaäänitteen, jonka päälle hän alkaa kirjoittaa tekstiä ja melodiaa.

Molemmat haastateltavani mainitsivat yhdeksi biisinkirjoittajan tärkeimmäksi ominaisuudeksi yhteistyötaidot. Kaupallista musiikkia kirjoitetaan nykyään melkein poikkeuksetta ryhmissä. On tärkeää osata kuunnella muita ja muiden ideoita sekä ottaa vastaan ja antaa rakentavaa palautetta. Musiikintekijän tulee olla vastaanottavainen, mutta myös seistä omien ideoiden takana ja oppia perustelemaan ne muulle ryhmälle. Haastateltava J kertoo tämän neuvottelutaidon olevan verrattavissa bändin kanssa sovituksen tekemiseen. Uusien ihmisten kanssa työskentely on jännittävää, mutta omat ideat eivät päädy biisille, jos ei niitä osaa puolustaa. Haastateltava I mainitsee myös aitouden ja omana itsenään olemisen tärkeiksi: "Esittämällä itsestään jotain kiilloteltua versiota ei synny aitoja yhteyksiä muihin tekijöihin, jolloin on vaikea myöskään tuottaa aitoa sisältöä.". Niin biisinkirjoittajien kuin artistienkin on tärkeä löytää ympärilleen hyvä tiimi, luotettavat henkilöt, joiden kanssa työskennellessä keskustelu on avointa ja vastaanottavaista. Niin kuin musiikkialalla Suomessa muutenkin, piirit ovat pienet ja sana kirii. Kukaan ei halua tehdä töitä inhottavan tyypin kanssa. "Suomi on niin pieni maa, että täällä ei oo isojenkaan starojen varaa olla kusipäitä."

Vaikka ei työskentelisi varsinaisena tuottajana, on biisinkirjoittajan myös hyvä osata käyttää musiikin tekemisen ohjelmistoja edes kohtuullisesti ja olla kykeneväinen tekemään kappaleista hyviä kokonaisia demoja. Myös ainakin yhden säestyssoittimen, pianon tai kitaran kohtuullinen osaaminen olisi suotavaa. Haastateltava J:n mielestä jokaisella musiikintekijällä tulisi olla myös ainakin yksi erityisosaaminen ja mukavuusalue, kuten esimerkiksi tuottaminen, lauludemojen tekeminen tai vahva taju teksteistä. Kaikkei ei kuitenkaan tarvitse osata ja yhden erityisosaamisalan varjolla voi oppia muita taitoja.

Molempien haastateltavien mielestä biisinkirjoittajan uralla suurin haaste on sen ansaintapolitiikka. Rahaa tulee vasta biisin julkaisun jälkeen, esimerkiksi tekijänoikeuspalkkiot tilitetään vasta puoli vuotta biisin julkaisun jälkeen. Lisäksi striimauspalveluiden kuten Spotify:n korvaukset ovat pieniä. Ansaitakseen edes kohtuullisen toimeentulon biisien pitää saada radiosoittoaikaa. Radiot ottavat kuitenkin harvoin riskejä, ja yleensä soittavat vain varmoja hittejä sekä isojen tunnettujen artistien kappaleita. Aloitteleva biisinkirjoittaja työskentelee yleensä aloittelevien artistien kanssa, jotka eivät välttämättä edes vielä julkaise musiikkia. Tai jos he julkaisevat, se ei saa vielä radiosoittoa. Biisinkirjoittajan tulee tuntee oma arvonsa mutta tuntipalkkaa biisinkirjoittajan työssä ei kannata laskea, koska uransa eteen joutuu yleensä tekemään paljon "ilmaista" työtä.

4.6 Ääninäyttelijä

Ääninäyttelijän työssä on kolme eri suuntausta. Ensimmäinen niistä, dubbaus eli ääninäyttely, on roolihahmon ääninäyttelemistä esimerkiksi piirretyissä tai lasten elokuvissa, joissa elokuvan tai sarjan alkuperäinen kieli on käännetty suomen kielelle. Näissä työtehtävissä ääninäyttely on enemmän imitointia, jossa pyritään saamaan suomen kieliselle hahmolle mahdollisimman samankaltainen ääni kuin alkuperäisellä. Toinen suuntaus on spiikkien ja äänikirjojen lukeminen, joissa teksti on valmiina mutta ääninäyttelijä luo omalla äänellään pyydettyä tai itse sopivaksi kokemaansa tunnelmaa. Kolmas suuntaus on radioteatterissa näytteleminen, jossa on käsikirjoitus ja jossa näyttelijä tekee selkeämpää roolityötä kuin dubbauksessa.

Haastattelemani henkilö K on tehnyt ääninäyttelijän töitä teini-ikäisestä saakka. Hän on työllistynyt niin elokuvissa kuin TV-sarjoissakin, sekä päärooleissa että pienemmissä rooleissa. Haastattelemani henkilö L on työskennellyt ”äänityöläisenä” 4-vuotiaasta saakka ja tehnyt urallaan monipuolisesti kaikkea edellä mainittua, eli dubbausta, spiikkejä ja teatteria. Hän on tehnyt spiikkejä myös kansainvälisille yrityksille.

Molemmat haastateltavat mainitsivat ääninäyttelijän työssä erittäin tärkeän ja olennaisen rytmitajun. Ääninäyttelijänä vuorosanat pitää saada ”mahtumaan” roolihahmon suuhun, vaikka esimerkiksi animaatio on piirretty toimimaan jonkun toisen kielen kanssa. Myös vahva auditivisuus on tärkeää, koska dubbaajan tulee osata kuunnella hahmon alkuperäistä ääntä, matkia ja imitoida sitä mahdollisimman tarkasti, sekä tunnistaa sen ominaispiirteet toisesta kielestä ja siirtää ne omaan tekemiseen. Myös vahva tuntemus omasta äänestä ja kestävä äänenkäytön tekniikka on olennaista, koska joskus työt voivat olla todella rankkoja ja äänityssessiot pitkiä. ”Usein dubbaaminen on pelkkää huutamista. Joskus joudutaan huutamaan esimerkiksi 4 tuntia putkeen”, haastateltava K kertoo.

Molemmat haastateltavat mainitsevat myös heittäytymiskyvyn. Rooliin pitää sukeltaa ja heittäytyä, jotta sen voi tehdä uskottavasti. Vaikka roolia dubatessa pyritään pääsemään mahdollisimman lähelle alkuperäistä hahmoa eikä omalle luovuudelle välttämättä jää tilaa, on improvisaatiotaidoista kuitenkin merkittävästi hyötyä ääninäyttelijän työssä. Haastateltava L mainitsee, että ”improvisaatiotaidot katsotaan usein eduksi ääninäyttelijän töissä, esimerkiksi joukkokohtauksia tehdessä; tällöin pääosassa olevan kohtauk-

sen dialogi äänitetään erikseen, mutta sen taustamelu, esimerkiksi kadun äänet, äänitetään pienellä porukalla studiolla. Tällöin kohtaaminen saattaa kestää viisikin minuuttia ja kyky tuottaa esimerkiksi tekstiä tai muita ”hälinä-ääniä” on todella hyödyllistä.” Rooliin ”sukeltamisessa” isossa osassa on myös se, että ääninäyttelijää oikeasti kiinnostaa uppoutua rooliin ja hänellä on motivaatio tehdä työ laadukkaasti. Haastateltava L kertoo myös näyttelijän fiiliksen kuuluvat tuloksessa. ”Jäljestä kuuluu, jos ei ole yhtään mukavaa.”

Sosiaaliset taidot ja verkostoituminen tulevat esiin myös näissä haastatteluissa. Itsensä myymisen taito ja tietyn asteinen röyhkeys ovat tarpeellisia taitoja. Äänityöläisyydestä maksetaan melkein poikkeuksetta tuntipalkkaa, jonka takia firmat käyttävät usein samoja, käytännöt jo tietäviä ja rutiinit osaavia tekijöitä. Jos haluaa uutena tekijänä ”äänityöläishommiin” pitää olla suuri itseluottamus ja kyky tuottaa erittäin hyviä ääninäytteitä ja laadukkaita demoja. Tässäkin työllistymisprofiilissa äänitysteknologian tunteminen olisi siis suuri etu.

4.7 Haastateltavien mainitsemien kompetenssien ja opetussuunnitelmien vertailua

Asiantuntijahaastatteluissa ilmeni, että artisti- tai taitelijauran tärkeimmät kompetenssit ovat sosiaaliset ja verkostoitumistaidot, musiikin tekeminen sekä oman jutun ja brändin ymmärtäminen. Artistilla tulee olla jopa röyhkeä usko omaan juttuun, ja hänen pitää erottua joukosta. Myös epäonnistumisten, epävarmuuden ja paineensietokyky on tärkeää.

Metropolian ammattikorkeakoulun musiikin esittämisen tutkinnossa opiskelijoille annetaan hyvät mahdollisuudet oppia verkostoitumistaitoja. Esimerkiksi yhtyeopinnoissa työskennellään erilaisissa ryhmissä eri pääaineiden ja vuosikurssien opiskelijoiden kanssa. Erilaisten ihmisten kanssa työskentely parantaa sosiaalisia kykyjä sekä yhteistyö- ja verkostoitumistaitoja. Oma brändi ja sen merkitystä pohditaan jonkun verran yrittäjäyyskurssilla, mutta tämä jää mielestäni pintaraapaisuksi. Suurin syy tähän on varmasti se, että kurssia opetti henkilö, joka ei työskentele musiikkialalla. Sosiaalisen median taitoja ei juurikaan opetella. Oman musiikin tekemiseen ei juurikaan kannusteta eikä musiikin esittämisen pääaineen opiskelijoilla ole kursseja liittyen musiikinteko-ohjelmien, kuten Logicin tai Abletonin, käyttöön. Muusikon henkiseen hyvinvointiin tai paineiden kestämissä työkaluja ei Metropolialla opinnoissa juurikaan käydä läpi, mutta

Metropolia tarjoaa laajan opiskelijan tukiverkoston opiskelijaterveydenhuollon ja kuraattorin kautta. Oman kokemukseni mukaan myös osa Metropolian opettajista, varsinkin laulunopettajat, ovat erinomaisia henkisen hyvinvoinnin työkalujen opettajia, ja he tarjoavat paljon tukea opintojen aikana.

Haarlem Conservatoriumia taas voisi kuvailla jopa artistikouluksi. Yrittäjyysopinnot ovat suuri opintokokonaisuus koko opintojen ajan ja niissä keskitytään juurikin ”oman jutun” keksimiseen, oman brändin ja visuaalisen kuvan luomiseen ja sosiaalisen median käyttöön. Myös keinoja henkiseen hyvinvointiin ja paineiden sietokyvyn parantamiseen käydään läpi yrittäjyysopinnoissa. Musiikin tekeminen on myös iso osa opintoja, kaikkien opiskelijoiden tulee opiskella laulunkirjoitusta ja musiikintuottamista ja siihen voi erikoistua myöhemmissä valinnaisissa opinnoissa enemmän. Myös yhteopinnoissa keskitytään pelkästään uuden musiikin tekemiseen kahtena viimeisenä vuonna.

Toisen työllistymisprofiilin, taustalaulajan, asiantuntijahaastattelussa työn tärkeimmiksi kompetensseiksi osoittautuivat kestävä laulutekniikka ja laaja ääniala, saundi- ja genreosaaminen, nuotinlukutaito, paineensietokyky ja ansaintalogiikan ymmärtäminen. Sekä Metropolian musiikin esittämisen tutkinnon opinnoissa että Haarlem Conservatoriumissa kestävä laulutekniikan harjoitteluun on erinomaiset mahdollisuudet. Erittäin pätevien ja asiantuntevien laulunopettajien ja osaltaan myös laajojen yhteopintojen ansiosta laulaja pystyy opintojensa aikana kehittämään laulutekniikkaa, äänialaa, genre-tuntemusta sekä erilaisten saundien omaksumista. Uskon paineensietokyvyn kehittyvän vain töitä tekemällä. Ansaintalogiikkaa käydään läpi molempien koulujen yrittäjyysopinnoissa.

Haarlem Conservatoriumin opinnoissa laulajilla on joka vuosi pakollisina opintoina laulajien ryhmätunti kerran viikossa. Näillä tunneilla perehdytään syvemmin taustalaulamiseen, taustalaulusovitusten tekemiseen ja prima vistaan. Metropolian musiikin esittämisen opinnoissa laulajille ei ole tarjolla erityistä opetusta tai ohjausta taustalaulamiseen. Jos laulajat työskentelevät yhteopinnoissa taustalaulajan roolissa, tämä hoidetaan itsenäisesti laulajien kesken ilman ohjausta. B-tutkinnon teknisissä osuuksissa on myös taustalaulukoe. Soittajille taas on tarjolla stemmalaulu-workshop.

Kolmannelle työllistymisprofiilille, musikaalilaulajalle, työelämän tärkeimmät kompetenssit ovat instrumentin suvereeni hallinta, pettämätön laulutekniikka sekä tanssin ja

näyttelijän taidot. Metropolian musiikki antaa laulajalle erinomaiset edellytykset opiskella instrumentin hallintaa ja laulutekniikkaa. Erinomaisten ja asiantuntevien lauluopettajien ansiosta Metropolia mahdollistaa jokaiselle laulajalle turvallisen ympäristön kehittämään itselleen ergonomisen ja kestävä laulutekniikka. Metropolialla työskentelee useita erilaisia laulunopettajia, jonka ansiosta laulaja voi saada monia eri näkökulmia lauluopintoihinsa ja esimerkiksi kokeilla useita eri laulutekniikkametodeja. Näin jokainen laulaja voi löytää oman tapansa opiskella itselleen rautaisen laulutekniikan. Myös laajat yhteopinnot tukevat instrumentin hallintaa paljon. Eri genrejen ja musiikkityylien opiskelu laajentaa saundituntemusta ja kehittää äänellistä muuntautumiskykyä. Myös yhteopinnot kehittävät instrumentin hallintaa laaja-alaisesti. Tanssin ja näyttelemisen taitoja kehittäviä kursseja Metropolian musiikin esittämisen tutkinnossa ei ole.

Oman kokemukseni mukaan myös Haarlem Conservatoriumissa laulunopettajat ovat erinomaisia eli mahdollisuudet laulutekniikan ja instrumentin hallinnan kehittämiseen ovat sielläkin hyvät. Kuitenkin, kun muiden opintojen pääpointtina on oman saundin löytäminen ja kehittäminen, muuntautumiskyvyn harjoittelu ja erilaisten saundien tuottamisen taito jää taka-alalle. Tanssi- tai näyttelytaitoja kehittäviä kursseja ei ole tarjolla Haarlem Conservatoriumissa.

Neljännän esittelemäni työllistymisprofiiliin, freelancer-solistin, olennaisia kompetensseja oli asiantuntijahaastattelujen mukaan useita, esimerkiksi esiintymistaidot, laulutekniikka ja genretuntemus, bändisoiton ymmärrys ja bändin johtaminen, äänentoistolaitteiston tuntemus sekä yrittäjäyys.

Musiikillisesti Metropolian ammattikorkeakoulun musiikin esittämisen tutkinto kouluttaa ammattilaulajia tähän työllistymisprofiiliin erinomaisesti. Erityisesti yhteopinnot ja instrumenttiopinnot valmentavat ammattilaulajaa freelancer-solistin työhön. Laulajan instrumenttiopinnoissa perehdytään eri genreihin ja pyritään vahvistamaan laulajan kestävä ja ergonomista laulutekniikkaa. Äänen kestävyys ja eri musiikkityylien tuntemus ovat olennainen osa freelancer-solistin työtä. Yhteopinnoissa perehdytään tarkasti jonkin genren, bändin tai artistin materiaaliin. Kappaleet blokataan eli opetellaan tarkasti, ne harjoitellaan yhdessä työryhmän kanssa ja esitetään konsertissa. Näillä kursseilla laulaja oppii paljon bändityöskentelystä, uuden materiaalin treenaamisesta ja esiintymisestä. Nämä opinnot kehittävät genretuntemusta erittäin paljon. Myös yhteistyötaidot ja muut sosiaaliset taidot kehittyvät yhteopinnoissa. Juuri nämä taidot nousivat vahvasti esiin vaadittavina taitoina asiantuntijahaastatteluissa liittyen freelancer-solistiuuteen.

Musiikin esittämisen tutkinnossa tehdään myös kaksi taiteellista tutkintokonserttia toisen ja neljännen vuoden päätteeksi. Näitä konsertteja valmistellessa laulajan taidot bändin johtamisesta kehittyvät. Niitä myös arvioidaan tutkinnon arvioinnissa, ja laulaja saa palautetta myös omalta bändiltään. Eri esiintymistilaisuuksissa laulaja oppii myös esiintymistä, mutta kun tutkinnon nimi on *esittäminen*, olisi suotavaa, että esiintymiseen keskittyttäisiin enemmän esimerkiksi omalla esiintymiseen keskittyvällä kurssilla. Yrittäjyysopinnoissa opiskellaan jonkin verran freelancer-solistin työhön liittyviä asioita, mutta olisi tärkeää, että opinnot keskittyisivät juuri muusikon yrittäjyyteen. Toiminimen tai muun yritysmuodon perustaminen, verotusasiat ja markkinointitaidot ovat freelancer-solistille tärkeää tietotaitoa. Äänentoiston tuntemus on oman kokemukseni mukaan Metropolian musiikin tutkinnossa itsestäänselvyys, eikä sitä juurikaan harjoitella.

Haarlem Conservatoriumin opetussuunnitelmassa freelancer-solistin työhön valmistavia opintoja ovat yrittäjyysopinnot ja omat lauluopinnot. Yrittäjyyskurssilla opiskellaan laaja-alaisesti markkinointitaitoja, jotka ovat tärkeitä freelancer-solistille, jotka tyypillisesti ovat itsensä työllistäjiä. Lauluopinnoissa kehitetään kestäväää laulutekniikkaa. Myös tässä korkeakoulussa opiskelijat valmistavat kaksi omaa konserttia, joissa bändin johtamistaidot kehittyvät. Lisäksi yhteopinnot kehittävät yhteistyötaitoja. Freelancer-solistin työssä todella tärkeä laaja-alainen genretuntemus ja erilaisten saundien tuottaminen on näissä opinnoissa taka-alalla, koska opinnot keskittyvät pääsääntöisesti oman musiikin tekemiseen ja oman artisti-identiteetin luomiseen.

Musiikintekijälle, esittelemälleni viidennelle työllistymisprofiilille, tärkeimmiksi kompetensseiksi osoittautui yhteistyötaidot, musiikinteko ohjelmien hallinta ja säestysinstrumentin hallinta. Metropolian musiikin esittämisen tutkinnossa opiskelijoita ei juurikaan kannusteta oman musiikin tekemiseen tai luovuuteen musiikin esittämisessä. Erilaiset musiikin tekemiseen liittyvät kurssit on tarkoitettu musiikin tekemisen ja tuottamisen pääaineen opiskelijoille. Kurseille on mahdollista osallistua, jos niissä on tilaa, mutta tätä ei juurikaan mainosteta opiskelijoille. Musiikintekemiseen käytettäviä ohjelmia ei opiskella, vaikka niiden hallinta on oleellinen taito myös livetyöskentelyssä nykypäivänä esimerkiksi taustanauhojen käytön muodossa. Kaikille pakollisella Kosketinsoitinlaboratorio-kurssilla opiskellaan pianon vapaasäestyksen alkeita ja opiskelijoilla on lisäksi mahdollista valita sivuinstrumentti.

Haarlem Conservatoriumin opetussuunnitelma antaa opiskelijoille laajat valmiudet opiskella musiikin tekemistä. Laulunkirjoituksen ja musiikin tuottamisen alkeiden opinnot

ovat kaikille pakollisia ja tarjolla on paljon vapaa valintaisia opintoja liittyen niihin. Myös yhteopinnoissa keskitytään paljon musiikin tekemiseen. Kaksi jälkimmäistä vuotta yhteopinnoissa sävelletään, sanoitetaan ja sovitetaan pelkästään uutta musiikkia. Opiskelijoilla on myös mahdollisuus valita sivuinstrumentti.

Kuudennen työllistymisprofiilin, äänityöläisyyden ja ääninäyttelijän, haastatteluissa tärkeiksi kompetensseiksi osoittautui rytmitaju, auditiivisuus, oman äänen tuntemus ja tekniikka sekä heittäytymiskyky. Metropolian teoriaopinnoissa rytmikkaa opiskellaan omalla erillisellä rytmikan kurssilla. Opiskelijoille on tarjolla myös pakollisten rytmikka-opintojen lisäksi vapaavalintainen syventävä rytmikkakurssi. Näissä opinnoissa opiskelijan on mahdollista kehittää rytmitajuaan todella paljon. Laajoissa yhteopinnoissa eri musiikkityylien omaksuminen ja blokkaminen kehittävät myös rytmitajua. Myös auditiivisuus, eli materiaalin omaksuminen kuulonvaraisesti, kehittyy, koska yhteopinnoissa opetellaan musiikkia pääosin kuulokuvan perusteella. Laulutekniikkaa harjoitellaan instrumenttiopinnoissa ja siihen annetaan erinomaiset valmiudet, kuten on käynyt ilmi jo muidenkin työllistymisprofiilien kohdalla. Heittäytymiskyky kehittyy toki kaikissa esiintymistilanteissa, mutta esiintymiseen ja heittäytymiseen perehdyttävää kurssia ei ole. Haarlem Conservatoriumin opinnoissa rytmikkaa harjoitellaan vain teoriaopinnoissa eikä siihen syventäviä opintoja ole. Yhteopinnot keskittyvät myös suurelta osin oman musiikin tekemiseen, joten auditiivisuus ei pääse kehittymään yhtä laajasti kuin Metropolian opinnoissa. Laulutekniikan harjoitteluun Haarlem Conservatorium antaa samat mahdollisuudet kuin Metropoliaakin.

5 Pohdinta

Tässä opinnäytetyössä hankkimani aineiston analysointi osoittaa, että sekä Metropolian että Haarlem Conservatoriumin opinnoissa joidenkin työllistymisprofiilien kompetenssit otetaan hyvin huomioon, ja joidenkin ei ollenkaan. Myös laulun erityispiirteet huomioidaan eri tavoilla näissä kahdessa korkeakoulussa. Asiantuntijahaastatteluissa useissa työllistymisprofiileissa korostuu rautaisen laulutekniikan omaaminen. Näitä työllistymisprofiileja ovat taustalaulaja, musikaalilaulaja, freelancer-solisti sekä ääninäyttelijä. Tutkimuksen ja oman kokemukseni mukaan molemmat oppilaitokset tarjoavat erinomaiset valmiudet laulajan laulutekniikan kehittämiseen. Haarlem Conservatoriumin

opetussuunnitelmassa työllistymisprofiileista selkeästi parhaiten otettiin huomioon artistin ja musiikintekijän työllistymisprofiilit. Opinnoissa syvennyttään laajasti artisti-identiteetin kehitykseen ja oman musiikin tekemiseen, jotka olivat asiantuntija haastatteluiden tuloksena oleellisia kompetensseja artistin työllistymisprofiilissa. Metropolian musiikin esittämisen pääaineen tutkinnossa huomioon otetaan erityisesti freelancer-solistin työllistymisprofiilit. Koulutus tarjoaa todella laajasti opintoja eri musiikki genreistä, eri projektien toteuttamisesta ja esiintymisestä. Haarlem Conservatoriumin opetussuunnitelmassa freelancer-solistiuuden kompetensseja ei juuri huomioida, kun taas Metropolian musiikin esittämisen pääaineen tutkinnossa artistiuuteen tai musiikin tekemiseen liittyviä kursseja ei ole tarjolla juuri ollenkaan. Taustalaulajan työllistymisprofiilin kompetensseja huomioidaan jonkin verran kummassakin musiikkikorkeakoulussa, mutta ei mielestäni kovin syvästi tai tarkasti. Haarlem Conservatoriumissa taustalaulajuuteen liittyvää ohjattua opetusta on kuitenkin enemmän kun Metropoliasa. Ääninäyttelijyyden tärkeimpiä kompetensseja eli rytmitajua ja auditiivisuutta harjoitellaan mielestäni monissa oppilaitoksissa sopivasti.

Metropolian musiikin esittämisen pääaineen koulutusta tulisi mielestäni kehittää niin, että opiskelijoilla olisi enemmän tilaa luovalle työskentelylle. Musiikin esittämisen pääaineen opiskelijat valmistuvat tutkinnon nimen mukaan musiikin *esittäjiksi*, mutta musiikin esittäminen ei mielestäni ole vain jo valmiiksi tehdyn musiikin kopioimista. Opiskelijoita tulisi kannustaa enemmän oman musiikin, sovitusten ja erilaisten luovien ratkaisujen tekemiseen. Tämä voisi kulkea käsi kädessä muusikolle olennaisen instrumentin teknisen osaamisen kehittämisen kanssa. Tämä vastaisi hyvin artisti-työllistymisprofiilin ja musiikintekijän työllistymisprofiilin tarpeisiin.

Yksi Metropolian musiikin tutkinnon hienoimmista asioista on laajat yhteopinnot. Erityisesti musiikin esittämisen pääaineen opiskelijoille on olennaista kehittää laaja tuntemus eri musiikkityyleistä, omata vahvat yhteistyötaidot ja ymmärtää monipuolisesti yhteistyöskentelyä. On hienoa, että opiskelijat saavat toteuttaa erilaisia konserttikokonaisuuksia omista suosikkityyleistään ja soittaa itselleen mielekästä musiikkia niin, ettei vielä tarvitse ajatella ulkomusiikillisia asioita kuten budjettia ja lipputuloja. Nämä opinnot vastaavat onnistuneesti freelancer-solistin ja taustalaulajan työllistymisprofiilin kompetensseja. Haasteena Metropolian yhteopinnoissa on kopiointi, jota käytetään opetusmetodina lähes poikkeuksetta. Se on tehokas keino soittimen hallinnan opettelussa ja materiaalin sisäistämisessä, mutta se ei ainoana metodina jätä opinnoissa tilaa muusikon omalle taiteelliselle tulkinnalle.

Oman kokemukseni mukaan laulajat jäävät usein yhtyeopinnoissa ilman kunnollista ohjausta. Tähän suurin syy on se, että yhtyeitä opettavilla opettajilla ei ole tarvittavaa tietotaitoa tai kiinnostusta ohjata laulajia. Laulajat hoitavatkin yleensä ”oman tonttinsa” yhtyeopinnoissa oman harkintansa mukaan. Siksi olisikin toivottavaa, että myös Metropolian erinomaiset ja pätevät laulunopettajat opettaisivat myös bändikursseja.

Haarlem Conservatoriumin yhtyeopinnoissa keskityttiin paljon oman musiikin tekemiseen niin, että koko yhtye osallistui siihen. Näin jokainen soittaja saa ja hänen tulee antaa oma panoksensa musiikin luomisprosessissa, joka kehittää samanaikaisesti luovaa näkemystä ja instrumentin hallintaa. Soittajille on todella hyödyllistä osata käyttää omaa instrumenttiaan luovasti, sillä useissa artisti-produktioissa artistin kappaleet sovitaan live-kokonaisuudeksi yhtyeen kesken. Musiikin esittämisen tutkimuksessa näitä opintoja vastaava kurssi voisi olla todella kehittävä opintokokonaisuus. Oman instrumentin luovan käytön lisääminen yhtyeopintoihin kehittäisi opiskelijoiden artistin työllistymisprofiiliin ja musiikintekijän työllistymisprofiilin kompetensseja.

Mielestäni Haarlem Conservatoriumin opinnoissa taas voisi olla enemmän teknisiä soitto- taitoja edistäviä kursseja. Kurssit, joilla perehdytään tarkasti johonkin musiikkityyliin tai tietyn artistin tai bändin materiaaliin, kehittävätkin paljon soitto- taitoa ja musiikin omaksumista. Vaihtolukukauteni aikana minulla oli yksi kurssi, jossa toimittiin samalla tavalla kuin Metropolian kaikissa yhtyeopinnoissa, eli kopioitiin tarkasti jo olemassa olevaa ”vaikeaa” musaa. Kurssin tavoitteena oli opetella soittamaan enemmän teknisiä soitto- taitoja vaativaa musiikkia. Näillä kursseilla huomasin, että Haarlem Conservatoriumin opiskelijoiden instrumenttitaidot eivät olleet lähelläkään Metropolian opiskelijoiden tasoa. Opiskelijoilla ei myöskään ollut yhtä korkeatasoisia ”blokkamistaitoja” tai nuotinlu- kutaitoja kuin Metropolian opiskelijoilla. Eräällä kurssilla soitimme ehdottamaani kappa- letta, jota olen soittanut myös Metropolian yhtyeopinnoissa. Metropolian yhtyeopin- noissa koko työryhmä oli opetellut biisin jo ennen yhteisiä harjoituksia, joten harjoituk- sissa keskityttiin vaan yhteissoittoon ja yksityiskohtien hiomiseen. Haarlem Conserva- toriumin vastaavalla kurssilla työryhmä ei kyennyt soittamaan kyseistä kappaletta ollen- kaan, vaan se jätettiin kesken ja harjoiteltava materiaali vaihdettiin helpompaan. Tämä huomio on johtanut minut pohtimaan, miksi luova työskentely on virtuoosimaisille soit- tajille vaikeaa, ja virtuoosimaisesti musiikkia tekeville soittajille teknisesti vaikeampien kappaleiden soittaminen vaikeaa. Jos Haarlem Conservatoriuim ottaisi mallia Metropolian musiikin esittämisen pääaineen tutkimuksen yhtyeopinnoista, yhtyeopinnot kehittäisi- vät laajemmin opiskelijoita työllistymään freelancer-solistin työllistymisprofiiliin.

Laulajien koulutuksessa Metropolia voisi ottaa mallia Haarlem Conservatoriumin laulajien ryhmätuntikäytännöistä. Laulun ryhmätunneilla käytiin syvemmin läpi sellaisia asioita, joissa laulun erityispiirteet korostuivat. Kurssilla opiskeltiin juuri niitä asioita, joihin kaikille instrumenteille yhteisillä kursseilla on vaikea keskittyä. Tärkeimpinä asioina koin itse prima vistan ja nuotin lukemisen harjoittelun sekä taustalaulamiseen liittyvät opinnot. Tämä vastaisi myös Metrolaulajille ei ole tarjolla taustalaulamiseen liittyviä opintoja ollenkaan, vaikka muiden instrumenttien soittajille on tarjolla yhtäaikaista soittamiseen ja laulamiseen tähtäävä kurssi.

Yhtenä ongelmana Haarlem Conservatoriumin opinnoissa koin arviointikäytännöt. Kaikki kurssit ja esiintymiset arvioitiin asteikolla 1-10. Joillain kursseilla opiskelija saa pelkän arvosanan ilman minkäänlaista sanallista palautetta. Varsinkin epävarmemmille ja kokemattomammille opiskelijoille voi olla henkilökohtaisella tasolla todella hankalaa ja jopa vahingollista, jos keikasta saa arvosanaksi 7, mutta ei kerrota, miten olisi voinut tehdä paremmin. Metropolian arviointikäytännöt ovat huomattavasti paremmat. Kurssit arvioidaan joko hyväksytyiksi tai hylätyiksi. Jotkut opettajat toki antavat enemmän palautetta kuin toiset. Sanallinen palaute olisi kuitenkin suotavaa tuoda käytännöksi kaikille kursseille. Ja palautetta tulisi osata antaa rakentavasti myös laulajille.

Nykytekniikan tunteminen on 2020-luvun muusikolle todella olennaista. Tämä käy ilmi asiantuntijahaastattelussa, Kristian Sunisen opinnäytetyössä ja myös henkilökohtaisissa kokemuksissani. Metropolian musiikin esittämisen pääaineessa opetussuunnitelman yhtenä tavoitteena on uusimman tekniikan tunteminen: ”Opiskelija osaa hyödyntää uusinta teknologiaa oman taiteellisen ilmaisunsa tukena ja kehittämisessä.” (Metropolia, www.opetussuunnitelma.fi.) Opiskelijoille ei kuitenkaan ole tarjolla lainkaan teknologiaan liittyviä kursseja. Muusikon olisi kuitenkin tärkeää osata ainakin perusteet jonkin musiikinteko-ohjelman käytössä sekä ymmärtää oman instrumenttinsa miksaamista live-esiintymisissä ja studiossa. Muusikon tulisi osata myös vähintään demo-tason äänittämistä. Teknologiantuntemus ja -käyttö ansaitsisi mielestäni kokonaan oman oppimiskokonaisuuden. Näiden opintojen lisääminen opetussuunnitelmaan vastaisi kaikkien työllistymisprofiilien tarpeisiin.

Metropolian esittämisen pääaineessa voisi olla myös paljon enemmän studiotyöskentelyn harjoittelua. Nyt opiskelijoilla on vain viimeisen vuoden pakollinen taltiointi-kurssi, jossa perehdytään enemmän studiotyöskentelyyn, ja kaikki muut opinnot keskittyvät

live-soittamiseen. Haarlem Conservatoriumissa studiotyöskentelyä harjoiteltiin viikoittain eri yhtyeopintojen yhteydessä, ja kaikkiin yhtyeopintoihin liittyi studiotyöskentelyä. Myös musiikintekemisen ohjelmistojen käyttöön liittyviä opintoja oli tarjolla paljon.

Musiikin hahmotusaineiden opetuksessa Metropolian musiikin tutkinnoissa ongelmallista on opetusmetodien irrallisuus käytännön musiikin soittamisesta ja laulamisesta. Erilaisia musiikin hahmotuksellisia ilmiöitä esitellään todella harvoin soivan tai soitettavan musiikin kautta, jolloin niitä on vaikea hahmottaa tai ottaa käytäntöön omassa soitossa tai laulussa, biisien opettelussa tai musiikintekemisessä. Huomioideni mukaan ne harvat kerrat, jolloin ilmiöt tuotiin esille olemassa olevien musiikkiesimerkkien kautta, ne olivat poikkeuksetta aina jazzia. Tämä on ristiriidassa työelämän kanssa, sillä suurin osa opiskelijoista työskentelee tai tulee työskentelemään populaarimusiikin parissa.

Opiskelijoiden lähtötasoissa musiikin hahmottamisen osaamisessa on suuria eroja, mutta tätä ei huomioida ryhmäjaossa, vaan opiskelu tapahtuu tällä hetkellä pääaineittain. Tämän vuoksi enemmän opetusta ja neuvontaa tarvitsevat oppilaat jäävät ilman tarvitsemaansa opetusta ja kokevat usein huonommuuden tunnetta, joka taas saattaa pahimmillaan olla este kaikelle kehitymiselle musiikin hahmottamisessa. Tietotaidoltaan edistyneemmät opiskelijat eivät puolestaan saa mahdollisuuksia kehittyä. Sen sijaan, että ryhmät jaetaan kolmen pääaineen mukaan, ne voitaisiin jakaa kolmeen tasoryhmään. Tämä ei vaadi koulutukselle enempää resursseja, ja opiskelijat saisivat enemmän omiin tarpeisiinsa sopivaa opetusta.

Musiikin esittämisen tutkinnossa ehdottomasti yksi parhaita puolia on se, että opiskelijoilla on mahdollisuus opinnollistaa työelämässä tekemäänsä työtä. Haarlem Conservatoriumissa tällaista mahdollisuutta ei ole ollenkaan. Oman kokemukseni mukaan musiikin esittämisen pääaineen opiskelijoilla voisi kuitenkin olla enemmän omaan pääaineeseensa keskittyviä kursseja. Soiton- ja laulunopetuksen sekä musiikin tekemisen ja tuottamisen pääaineiden opiskelijoilla on juuri omaan pääaineeseensa perehdyttävät opinnot. Musiikin esittämisen tutkinnossa opiskelijoilla on vain kaksi pelkästään omalle pääaineelleen tarkoitettua kurssia: ensimmäisen vuoden uranohjauskurssi sekä neljännen vuoden taltiointikurssi. Esittämisen pääaineelle suunnattuja erityisopintoja voisivat olla juuri oman instrumentin luovan käytön syventävät kurssit, kuten esimerkiksi oman musiikin tekeminen yksin ja yhdessä, sekä teknologiaan eli eri ohjelmien käyttöön ja äänittämiseen perehdyttävät kurssit.

Muusikon työelämän tarpeet ovat myös erilaiset Suomessa ja Keski-Euroopassa. Yleisöä on huomattavasti enemmän, joten esimerkiksi marginaali-musiikkia tekevillä artisteilla on myös isommat yleisöt ja sitä myöten suuremmat mahdollisuudet saada musiikkinsa isomman yleisön korviin. Etäisyydet muihin maihin on myös huomattavasti lyhyemmät ja matkat mahdollista kulkea maata pitkin. Tämä helpottaa huomattavasti kansainvälisen uran luomista. Vaihto-oppilaana Alankomaissa tein myös huomion, että melkein poikkeuksetta kaikki artistit Alankomaissa tekevät musiikkia englannin kielellä. Metropolian musiikin esittämisen pääaineen tutkinnossa voisi olla tarjolla myös kurssi liittyen lyriikoiden tekoon. Tällä kurssilla voitaisiin perehtyä myös englannin kieleen ja englannin kielellä kirjoittamiseen. Tämä kannustaisi opiskelijoita tekemään enemmän originaalimusiikkia ja tavoittelemaan myös kansainvälistä uraa.

Mielestäni onnistuin opinnäytetyön tekemisessä hyvin. Pystyin toteuttamaan haastattelut eettisesti ja anonyymisti sekä kestäväällä tavalla. Pystyin vastaamaan kaikkiin tutkimuskysymyksiin kohtuullisen hyvin ja sain selville tärkeitä asioita. Suurimmat haasteet olivat luotettavien ja pätevien lähteiden löytäminen. Aiheeseen liittyvää kirjallisuutta oli vaikea löytää ja tämän takia päädyin asiantuntijahaastatteluihin. Myös haastatteluiden toteutus osoittautui poikkeusaikana haasteelliseksi ja jouduin toteuttamaan haastattelut monilla eri tavoilla. Tämä vaikeutti myös litterointia. Henkilökohtaisiksi haasteiksi osoittautui yleisesti akateemisen tekstin tuottaminen ja kokemattomuus siitä sekä oma keskittyminen ja kärsivällisyyden löytäminen työtä tehdessä. Sain onneksi paljon tukea ohjaavalta opettajaltani.

Tämän tutkimuksen teko kehitti minua laulajana ja laajensi omaa henkilökohtaista kuvaani tulevasta työkentästä. Minulla on nyt myös henkilökohtaisesti laajempi kuva siitä, millä eri tavoilla voin työllistyä tulevaisuudessa. Varsinkin näin poikkeusaikoina, kun keikkoja on todella vähän, eri työllistymismahdollisuuksien tutkiminen loi yleisesti lisää uskoa tulevaan. Tätä opinnäytetyötä tehdessäni tein myös omaa henkilökohtaista urasuunnitelmaa ja kehitin omia keinoja työllistymismahdollisuuksieni laajentamiseksi.

Uskon, että tästä opinnäytetyöstä voi olla myös konkreettista hyötyä Metropolian laulajien koulutuksessa. Koen, että näitä muutoksia voisi tehdä vaan järjestelemällä asioita uudestaan eikä niihin vaadittaisi suuria lisäresursseja.

Kokonaisuudessaan tämä opinnäytetyö tuo mielestäni hyvin ilmi sen, kuinka monipuolisesti laulajan on mahdollista työllistyä ja mitä haasteita laulajat kohtaa työkentällä.

Tämä opinnäyte osoittaa myös missä Metropolian musiikin esittämisen pääaineen ja Haarlem Conservatoriumin muusikon tutkinnot onnistuvat ja missä ne voisivat kehittyä.

Lähteet

Alanko, Nea. 2020. *"Korkeakoulutason musikaalilaulunopetus ja musiikkiteatterialan laululliset haasteet – kolmen laulunopettajan näkemys."* Pro-gradu tutkielma, Sibelius-akatemia.

Ammattikorkeakoululaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140932>

Elokuvapolku, <https://www.elokuvapolku.kavi.fi/fi/elokuvakulttuuri/musikaali>

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara. 1997. *"Tutki ja kirjoita."* Tammi.

Kotila, Leena. 2008. *"Sydämen puhetta sydämelle: Kirja laulamisesta."* Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu

Kytöja, Vesa. Artikkel, Yle. 2016. *"Suomi on kaikkea muuta kun musikaalien takapajula."* <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/02/24/suomi-kaikkea-muuta-kuin-musikaalien-takapajula>

Laine, Bamberg ja Jokinen. 2007. *"Tapaustutkimuksen taito."* Gaudeamus.

Metropolian opinto-opas 2020, <https://opinto-opas.metropolia.fi/fi/88094/fi/70424>

Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen. 2011. *"Haastattelun analyysi."* Vastapaino.

Suninen, Kristian. 2012. *"Pop/jazz-instrumentalistikoulutus: Kun työelämä tuli vastaan."* Opinnäytetyö, Metropolia AMK

Tuuliainen, Minna. 2019. *"Haastattelututkimus kolmen laulajan urasta ja heidän uraohjauksen kehittämisideoista muusikoiden ammattikorkeakoulutukseen."* Opinnäytetyö, Metropolia AMK